

ให้เหมาะสมกับบุคคลและสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ เช่น รู้ว่าจะต้องใช้ภาษาที่เป็นทางการหรือไม่เป็นทางการ เป็นต้น

3. ความสามารถในการใช้ความสัมพันธ์ของข้อความ (Discourse competence) คือ มีความรู้เกี่ยวกับการใช้ระเบียบวิธีของความสัมพันธ์ระหว่างประโยค โดยใช้ความรู้ทางไวยากรณ์ และความสามารถในการเชื่อมโยงความหมายทางภาษาให้เข้ากันได้อย่างถูกต้อง มีความเข้าใจและทำนายความข้างหน้าเกี่ยวกับรูปลักษณะของภาษาที่จะเกิดขึ้นในบริบท (Context) ได้ถูกต้อง

4. ความสามารถในการใช้กลวิธีในการสื่อความหมาย (Pragmatic competence or strategic competence) คือ มีความสามารถในการปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ ตลอดจนการใช้กริยาทำทาง สีน้า และน้ำเสียงประกอบในการสื่อความหมาย การใช้กลวิธีนี้เป็นการแสดงออกทั้งทางคำพูด (Verbal) และไม่ใช่คำพูด (Non-verbal) เช่น การขยายความด้วยคำศัพท์อื่น แทนคำศัพท์ที่ไม่รู้หรือนึกไม่ออกในขณะนั้น การพยายามอธิบายโดยใช้กริยาทำทางประกอบ

อังฉรา วงศ์โสธร (2527, หน้า 127) กล่าวถึง ความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร ว่ามีองค์ประกอบ 3 ประการ คือ

1. ความสามารถในการใช้ภาษาได้อย่างถูกต้องตามภาษาศาสตร์ (Linguistic competence) คือ ความสามารถในการสื่อความหมาย โดยอาศัยพื้นฐานทางภาษาศาสตร์ เช่น เสียง คำศัพท์ ไวยากรณ์ รู้ว่าประโยคใดถูกหรือผิดไวยากรณ์ ผิดที่ใด และสามารถแก้ไขได้

2. ความสามารถด้านภาษาศาสตร์เชิงสังคม (Sociolinguistic competence) คือ ความสามารถในการใช้รูปแบบของภาษา ธรรมเนียมภาษาอย่างถูกต้องและเหมาะสมกับระเบียบสังคม บทบาทฐานะ และวัฒนธรรมของผู้สื่อภาษาและผู้รับภาษา

3. ความสามารถในการปฏิบัติงานเพื่อการใช้ภาษา (Pragmatic competence) คือ ความสามารถในการปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ การใช้กริยา ทำทาง สีน้า และน้ำเสียง ในการสื่อความหมาย

วิลเลียม (Williams, 1979, pp. 18-19) ได้กล่าวไว้ว่า ความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร ประกอบด้วยความรู้ 4 ประการ คือ

1. กฎเกณฑ์ทางด้านกลไกของภาษา (Mechanical rule) กฎเกณฑ์นี้ทำให้สามารถตัดสินใจได้ว่าคำพูดนั้น ๆ ถูกหรือผิดไวยากรณ์และอยู่ในรูปแบบที่ดีหรือไม่

2. กฎเกณฑ์ในด้านความหมาย (Meaningful rule) กฎเกณฑ์นี้จะเชื่อมโยงคำพูดกับสถานการณ์ต่าง ๆ ฉะนั้น การเลือกใช้คำศัพท์จึงเป็นสิ่งสำคัญ มิฉะนั้นจะทำให้เกิดการเข้าใจผิดในการสื่อสารได้

3. ลักษณะความสัมพันธ์ของบุคคลที่เกี่ยวข้อง (Personal relationship rule) กฎเกณฑ์นี้จะบอกได้ว่าผู้พูดสามารถใช้คำพูดและส่งสารด้วยวิธีการที่เหมาะสมหรือไม่ เกณฑ์วัดความสามารถจากการยอมรับของคนในสังคม

4. การยอมรับลักษณะที่ไม่ใช่ภาษา (Non – linguistic conversations) คือ การที่ผู้พูดมีการเคลื่อนไหวและวางตนเหมาะสมหรือไม่ เช่น การใช้ท่าทาง สายตา การแสดงสีหน้า เป็นต้น จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า การใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร คือ ความสามารถในการใช้ทักษะการฟัง พูด อ่าน และเขียนภาษาอังกฤษได้อย่างถูกต้องตามหลักภาษาและสถานการณ์การใช้ โดยคำนึงถึงความเหมาะสมทั้งในด้านกาลเทศะและบุคคลเป็นสำคัญ ประกอบด้วยทักษะทางภาษาที่สำคัญ 4 ทักษะ คือ ทักษะการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ซึ่งทักษะทั้ง 4 นี้มีความสัมพันธ์กัน ผู้ที่เป็นผู้มีความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารนั้น ประกอบด้วย ความรู้ด้านกฎเกณฑ์ไวยากรณ์ และความสามารถในการใช้ภาษาได้อย่างเหมาะสมตามสถานการณ์ จุดมุ่งหมาย และวัฒนธรรมของสังคม ซึ่งต้องใช้ทั้งความรู้ด้านภาษาศาสตร์ อันได้แก่ เสียงคำศัพท์ ไวยากรณ์ และความสามารถในด้านกลวิธีการสื่อสารประกอบกันไป

เทคนิควิธีการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร

ตามที่ได้กล่าวมาแล้วว่า การเรียนการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารนั้น เป็นแนวการเรียนที่เน้นให้นักเรียนมีความสามารถใช้ภาษาในการสื่อสารได้อย่างเหมาะสมกับสภาพสังคม เน้นการนำภาษาไปใช้จริงมากกว่าการเรียนรู้หลักภาษา เพราะความสามารถในการสื่อสารไม่ได้อาศัยความรู้ทางไวยากรณ์เท่านั้น แต่ต้องใช้ความคล่องแคล่วในการสื่อสาร กล่าวคือ นักเรียนต้องมีความรู้ทั้งด้านไวยากรณ์และความสามารถในการสื่อสาร ดังนั้น นอกจากการเรียนการสอนในรูปแบบภาษาหรือโครงสร้างของภาษาแล้ว นักเรียนต้องได้ฝึกการใช้ภาษาอย่างเหมาะสมโดยใช้กิจกรรม ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศมีความเห็นตรงกันว่า กิจกรรมเป็นหัวใจของการเรียนการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร เพราะนักเรียนสามารถใช้กิจกรรมนั้นแสดงออกทางภาษาโดยการมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนในห้องเรียน (พยงค์ ชันชสิทธิ์, 2534, หน้า 13 อ้างถึงใน อารีย์ สุวรรณทัศน์, 2540, หน้า 12)

ลิตเติลวูด (Littlewood, 1995, pp. 20-42) แบ่งกิจกรรมการสื่อสารเป็น 2 ชนิด คือ

1. กิจกรรมที่จัดตามจุดประสงค์ที่จะสื่อสาร (Functional communicative activities)

กิจกรรมนี้นักเรียนไม่จำเป็นต้องใช้ไวยากรณ์ได้ถูกต้องหรือใช้ภาษาได้ถูกต้องเหมาะสมกับสถานการณ์ต่าง ๆ ดังนั้น จุดประสงค์หลักของกิจกรรมนี้ คือ นักเรียนสามารถใช้ภาษาเพื่อสื่อความหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ นักเรียนจะประสบผลสำเร็จในการสื่อสารหรือไม่ขึ้นอยู่กับว่า นักเรียนสามารถจะสื่อสารได้ทันทีเมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่จำเป็นได้ดีเพียงใด

1.1 กิจกรรมแลกเปลี่ยนข้อมูลในวงจำกัด (Sharing information with restricted cooperation) กิจกรรมนี้เป็นรูปแบบการมีปฏิสัมพันธ์อย่างง่าย นักเรียนแต่ละคนหรือแต่ละกลุ่มจะได้รับข้อมูลเพียงส่วนหนึ่ง และจำเป็นต้องแลกเปลี่ยนข้อมูลที่ตนมีกับเพื่อน หรือหาข้อมูลจากกันและกันด้วยการถามตอบเพื่อให้ได้ข้อมูลครบถ้วน ซึ่งคำถามส่วนใหญ่จะเป็น Yes/ No ตัวอย่างกิจกรรม เช่น การค้นหาความเหมือนและความแตกต่างของภาพ การเรียงเรียงลำดับเหตุการณ์ เป็นต้น

1.2 กิจกรรมแลกเปลี่ยนข้อมูลในวงกว้าง (Sharing information with unrestricted cooperation) กิจกรรมนี้แบ่งนักเรียนเช่นเดียวกันกับประเภทแรก แต่แตกต่างกันที่กิจกรรมแรกจำกัดวิธีการให้ข้อมูล ในขณะที่กิจกรรมนี้จะมีขอบข่ายของการสื่อสารกว้างขึ้น นักเรียนที่ทราบข้อมูลจะให้ข้อมูลอย่างละเอียดกับผู้ที่ไม่มีข้อมูล ทั้งนี้เพื่อให้นักเรียนที่มีข่าวสารได้มีโอกาสทราบข้อมูลข่าวสารที่ตนไม่มีหรือไม่ทราบได้ง่ายขึ้น เช่น กิจกรรมการหาความแตกต่างจากกลุ่ม (Discovering differences) กิจกรรมการบอกทิศทาง (Following direction)

1.3 กิจกรรมการแลกเปลี่ยนข้อมูลและหาข้อสรุปจากข้อมูล (Sharing and processing information) เป้าหมายของกิจกรรมนี้คือ การแลกเปลี่ยนข้อมูลจริง ความสำเร็จของนักเรียนอยู่ที่ความสามารถในการรับรู้ข้อมูลของคนอื่น ๆ ในกิจกรรมนี้นักเรียนไม่เพียงแต่แลกเปลี่ยนข้อมูลเท่านั้น แต่ต้องอภิปรายหรือประเมินข้อมูลในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ นักเรียนจะไม่สามารถเดาสถานการณ์ได้ล่วงหน้า ดังนั้น นักเรียนจะต้องใช้ความพยายามในการสื่อสาร กิจกรรมนี้จะยึดหลักการถ่ายโอนข้อมูล ข้อมูลส่วนมากจะเป็นกิจกรรมการแก้ปัญหา ดังนั้น นักเรียนจะต้องร่วมมือกันหาข้อสรุปร่วมกันจึงจะแก้ปัญหาร่วมกันได้ เช่น การสร้างเรื่องใหม่โดยการลำดับเหตุการณ์ต่อเนื่องให้ถูกต้อง (Reconstructing sequences)

1.4 กิจกรรมการหาข้อสรุปจากข้อมูล (Processing information) กิจกรรมประเภทนี้เน้นที่กระบวนการหรือวิธีการที่นักเรียนแก้ปัญหาและตัดสินใจสถานการณ์ต่าง ๆ ที่กำหนดให้นักเรียนต้องได้รับข้อมูลที่เป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการสื่อสาร โดยการอภิปรายและการประเมินข้อมูล ตัวอย่างกิจกรรม เช่น การแก้ไขปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ (Problem solving)

2. กิจกรรมที่จัดเพื่อการปฏิสัมพันธ์ในสังคม (Social interaction activities) นอกจากนักเรียนจะเลือกใช้ภาษาตามจุดประสงค์ที่จะสื่อสารแล้ว นักเรียนจะต้องคำนึงถึงการใช้ภาษาที่เหมาะสมกับสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันด้วย จากสภาพที่จำกัดในห้องเรียน ผู้สอนควรใช้บทบาทสมมุติหรือสถานการณ์จำลอง เพราะเป็นกิจกรรมที่มีบริบททางสังคมที่หลากหลาย เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกใช้ภาษาอย่างเป็นธรรมชาติมากที่สุด เช่น การแสดงบทบาทสมมุติสถานการณ์จำลอง การแสดงละคร เป็นต้น

จอห์นสัน (Johnson, 1982, pp. 63-75) ได้เสนอหลักในการจัดกิจกรรมการสอนเพื่อการสื่อสารไว้ 5 ประการ คือ

1. หลักการถ่ายโอนข้อมูล (The information transfer principle) เป็นหลักในการจัดกิจกรรมที่คำนึงถึงความสามารถในการเข้าใจและการถ่ายโอนข้อมูลเป็นสำคัญ กิจกรรมลักษณะนี้มีจุดประสงค์เพื่อฝึกให้นักเรียนสามารถถ่ายโอนข้อมูลไปใช้ในสถานการณ์อื่น ๆ ได้หรือถ่ายทอดให้ผู้อื่นรับรู้ได้ เช่น อ่านจดหมายแล้วกรอกแบบฟอร์ม หรือกรอกแบบฟอร์มแล้วนำข้อมูลมาเขียนจดหมาย คู่มือที่แล้วเขียนบรรยาย หรืออ่านข้อความบรรยายแล้ววาดแผนที่ เป็นต้น

2. หลักการในการทำให้เกิดช่องว่างของข้อมูล (Information gap principle) สิ่งที่สำคัญที่ทำให้เกิดการสื่อสาร คือ การที่ผู้รับสารไม่มีข้อมูลจริง จึงต้องแสวงหาข้อมูลที่ต้องการจากการพูดหรือเขียนของผู้อื่น การฝึกให้นักเรียนได้ใช้ภาษาเพื่อสื่อสารตามหลักการนี้ ทำได้โดยให้นักเรียนคนหนึ่งรู้ข้อมูลบางอย่าง นักเรียนอีกคนหนึ่งมีข้อมูลที่นักเรียนคนแรกต้องการ แต่ในขณะเดียวกันตนเองยังขาดข้อมูลที่นักเรียนคนแรกมี นักเรียนทั้งสองจึงต้องแลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกัน

3. หลักการถ่ายโอนและแลกเปลี่ยนข้อมูล (Jigsaw principle) เป็นกิจกรรมที่ใช้ในการถ่ายโอนข้อมูลและการแลกเปลี่ยนข้อมูลประกอบกัน เพื่อทำให้การสื่อสารสมบูรณ์ โดยนักเรียนที่ทำกิจกรรมทั้งสองฝ่ายได้ใช้ทักษะอย่างเดียวกันในเวลาเดียวกัน และเป็นทั้งผู้ส่งสารและผู้รับสาร เช่น นักเรียนคนหนึ่งเขียนจดหมายจากข้อมูลในแบบฟอร์มซึ่งเป็นข้อมูลเกี่ยวกับบุคคลที่สามนักเรียนคนที่สองเขียนจดหมายจากแบบฟอร์มถึงบุคคลที่สี่ เสร็จแล้วแลกเปลี่ยนจดหมายเพื่อนำข้อมูลในจดหมายที่ได้รับกรอกในแบบฟอร์ม

4. หลักการพึ่งพาอาศัยข้อมูล (The task dependency principle) เพื่อให้แน่ใจว่ากิจกรรมฝึกทักษะในการรับสาร (Receptive skill) บรรลุผล เพื่อให้นักเรียนมีความรับผิดชอบและเอาใจใส่ต่อการใช้ภาษาของตน (Productive skills) การพึ่งพาอาศัยข้อมูลจึงมีความสำคัญ เนื่องจากเป็นกิจกรรมที่นักเรียนจะต้องอาศัยข้อมูลจากการทำกิจกรรมที่หนึ่ง เพื่อทำกิจกรรมที่สอง ซึ่งกิจกรรมที่สองจะสำเร็จและถูกต้องได้ก็ต่อเมื่อกิจกรรมที่หนึ่งถูกต้อง

5. หลักการตรวจสอบข้อมูล (The correction for content principle) หลักการนี้ต้องตรวจสอบว่าข้อมูลที่สื่อสารกันนั้นถูกต้องหรือไม่ เป็นกิจกรรมต่อเนื่องจากหลักการข้างต้น (Task dependency) คือ เมื่อนักเรียนทำกิจกรรมตามข้อมูลที่ได้รับจากเพื่อนแล้วยังไม่บรรลุเป้าหมาย นักเรียนจะต้องตรวจสอบดูว่าการให้ข้อมูลผิดพลาดที่ใดและแก้ไขให้ถูกต้อง

เฟสแทก (Festag, 1990, p. 42 อ้างถึงใน ชลรส แก้วสมนึก, 2548) กล่าวว่า ในการสอนเพื่อการสื่อสารและให้นักเรียนประสบความสำเร็จในการเรียนนั้น ผู้สอนจะต้องมีขั้นตอนในการทำกิจกรรมการสอนดังนี้ คือ

1. สร้างแรงจูงใจให้นักเรียนโดยการบอกจุดประสงค์ของบทเรียน แล้วชี้ให้นักเรียนเห็นความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมที่นักเรียนได้เรียนกับชีวิตจริงของนักเรียน
2. สร้างความมั่นใจให้นักเรียนทราบว่า นักเรียนจะสามารถแก้ปัญหาได้ ผู้สอนอาจจะแนะแนวคิดหรือใช้สื่อการสอนต่าง ๆ ที่จะช่วยในการทำกิจกรรม นักเรียนจะรู้สึกที่ผู้สอนเอาใจใส่ และสามารถนำไปสู่ความสำเร็จ และเพิ่มเติมความรู้ความสามารถในการสื่อสาร
3. ในการทำกิจกรรม ผู้สอนอาจจะใช้คำถามเกี่ยวกับกิจกรรมนำนักเรียน ผู้สอนอาจจะทบทวนคำศัพท์หรือสอนคำศัพท์ใหม่หรือวลีที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรม ผู้สอนอาจให้นักเรียนฝึกการทำกิจกรรมต่าง ๆ
4. ผู้สอนส่งเสริมให้นักเรียนแสดงออกทางภาษา เช่น การพูดในการแสดงบทบาทสมมติ ผู้สอนและนักเรียนประเมินผลการทำกิจกรรมร่วมกัน

ลิตเติลวูด (Littlewood, 1981, p. 16) ได้เสนอรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อการสื่อสารว่า ควรจัดในลักษณะการเตรียมการ คือ ผู้สอนควรออกแบบกิจกรรมเพื่อจัดเตรียมโอกาสให้นักเรียนได้ฝึกการใช้ภาษาเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อการสื่อสาร ได้ฝึกทักษะการใช้กฎเกณฑ์ทางภาษาและความหมายในการสื่อสารควบคู่กันไป และลิตเติลวูด (Littlewood, 1981, p. 16) ได้สรุปหลักการสำคัญ 4 ประการ สำหรับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาเพื่อให้บุคคลมีความสามารถในการสื่อสารไว้ดังนี้

1. นักเรียนต้องได้รับการฝึกให้มีความสามารถทางภาษาให้มากที่สุด นั่นคือ นักเรียนจะต้องพัฒนาทักษะที่จะนำระบบทางภาษามาใช้ จนกระทั่งสามารถใช้ภาษาได้อย่างเป็นธรรมชาติ และสื่อภาษาออกมาได้ความหมายตามที่ตั้งใจ
2. นักเรียนต้องสามารถแยกความแตกต่างระหว่างรูปแบบของภาษาและการใช้ภาษา คือ เข้าใจระบบทางภาษาและนำมาใช้ในการสื่อสารได้อย่างถูกต้อง
3. นักเรียนต้องพัฒนาทักษะและกลวิธีในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด ในสถานการณ์ที่มองเห็นได้ชัดเจน และรู้จักการให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อได้รู้ความก้าวหน้า และแก้ไขข้อผิดพลาดโดยการใช้ภาษาที่แตกต่างกันออกไป
4. นักเรียนจะต้องตระหนักถึงความหมายทางสังคมของรูปแบบภาษา ซึ่งความรู้ในด้านนี้อาจไม่รวมถึงความสามารถที่จะใช้ภาษาให้แปรเปลี่ยนไปเพื่อให้เหมาะสมกัน แต่เป็นความสามารถที่จะใช้ภาษาที่เป็นที่ยอมรับและหลีกเลี่ยงไม่ใช้ข้อผิดพลาดที่รุนแรง

การสอนทักษะภาษาอังกฤษ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีคุณภาพด้านทักษะการใช้ภาษาต่างประเทศในการฟัง การพูด และการอ่านตามหัวเรื่องเกี่ยวกับตนเอง ครอบครัว โรงเรียน สิ่งแวดล้อม ฯลฯ ซึ่งผู้วิจัยจะขอกล่าวถึงการสอนทักษะการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนภาษาอังกฤษ ดังต่อไปนี้

การสอนทักษะการฟังภาษาอังกฤษ

การสื่อสารในชีวิตประจำวันนั้น การฟังนับว่าเป็นทักษะการรับสารที่สำคัญทักษะหนึ่งที่ใช้กันมากและเป็นทักษะแรกที่ต้องสอน เพราะผู้พูดจะต้องฟังให้เข้าใจเสียก่อน จึงจะสามารถพูดได้ตอบ อ่าน หรือเขียนได้ ทักษะการฟังจึงเป็นทักษะความรู้พื้นฐานที่สำคัญในการเรียนรู้ทักษะอื่น ๆ ดังนั้น ในการเรียนการสอนนักเรียนจึงควรได้รับการฝึกฝนทักษะการฟังอย่างเพียงพอและจริงจัง

ทักษะการฟังแบ่งออกได้เป็น 5 ระดับ (Valette & Disick, 1972, pp. 141-142) คือ

1. ระดับกลไก (Mechanical skill) เป็นระดับที่นักเรียนสามารถบอกความแตกต่างระหว่างภาษาของตนเองและภาษาต่างประเทศได้ สามารถจำแนกเสียงที่ได้ยินได้แม้ว่าจะไม่เข้าใจความหมาย
2. ระดับความรู้ (Knowledge) เป็นระดับที่นักเรียนเข้าใจความหมายของคำและประโยคที่เรียนจบแล้ว สามารถทำตามคำสั่งที่คุ้นเคย และจัดประโยคที่ได้ยินให้เข้ากับรูปภาพหรือจับคู่ประโยคที่ความหมายเหมือนกัน
3. ระดับถ่ายโอน (Transfer) เป็นระดับที่นักเรียนเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างและคำศัพท์ที่เรียนแล้ว สามารถตอบคำถามได้ว่าถูกหรือผิด สามารถเลือกข้อความหรือคำตอบที่เหมาะสมกับคำถาม และสามารถเข้าใจข้อความที่มีความสลับซับซ้อนมากขึ้น
4. ระดับสื่อสาร (Communication) เป็นระดับที่นักเรียนเข้าใจคำสั่ง คำอธิบาย สามารถบอกความหมายทั่ว ๆ ไป ของข้อความที่มีคำศัพท์ซึ่งไม่คุ้นเคยหรือคำศัพท์ใหม่ สามารถเติมข้อความที่ไม่ชัดเจนได้ สามารถเข้าใจคำพูดในบทละคร ภาพยนตร์ โทรทัศน์และวิทยุได้
5. ระดับวิพากษ์วิจารณ์ (Criticism) เป็นระดับที่นักเรียนสามารถวิเคราะห์ชนิดของข่าวสาร สามารถแยกแยะมาตรฐานของภาษาพูดของชนชั้นสังคมว่าใช้ในระดับใด เข้าใจความหมายตรงและความหมายแฝงของข้อความที่ได้ยิน และตระหนักถึงความแตกต่างของความหมายจากระดับเสียงในคำและประโยค สามารถบรรยายอารมณ์และน้ำเสียงของผู้พูดได้

พอลสตัน และบลูเดอร์ (Paulston & Bruder, 1976, pp. 131-132) ได้เสนอแนะขั้นตอนในการฝึกทักษะการฟัง พอสรุปได้ดังนี้

1. กระตุ้นความสนใจของนักเรียน และให้นักเรียนได้รู้จุดมุ่งหมายของการฝึกทักษะการฟัง ผู้สอนจะต้องแจ้งให้นักเรียน ได้รู้จุดมุ่งหมายเฉพาะหรืองานที่จะทำหลังจากที่ทำแล้ว เช่น นักเรียน จะต้องรู้ว่าเมื่อฟังจบแล้วจะต้องตอบคำถาม หรือทำแผนภูมิเกี่ยวกับเรื่องที่ฟัง

2. ให้นักเรียนฟังข้อความหรือเรื่องราวที่เตรียมเอาไว้ ข้อความที่ฟังควรเป็นข้อความที่ใช้ อัตราความเร็วปกติ และควรเปิดโอกาสให้ผู้ฟังได้ฟังซ้ำ ซึ่งจะฟังซ้ำกี่ครั้งนั้น ขึ้นอยู่กับความยาว และความยากง่ายของเรื่องที่ฟัง ลักษณะงานที่ให้อ่านและความสามารถของนักเรียน

3. ให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดหรืองานที่มอบหมายให้ หลังจากการฟังแล้วผู้สอนให้คำติชม ในงานของนักเรียน เช่น เฉลยคำตอบหรือให้นักเรียนได้แก้ไขคำตอบที่ผิดด้วยตนเอง

ฟินอคเชียโร และบัมฟริต (Finocchiaro & Brumfit, 1983, pp. 138-139) ได้เสนอแนะ กิจกรรมในการสอนทักษะการฟัง สรุปได้ดังนี้

1. ให้ฟังคำสั่งที่ใช้ในการเรียนการสอนของผู้สอน เช่น การถามคำถาม และกระตุ้น ให้นักเรียนตอบสนองอย่างเหมาะสม ฟังการบอกแนวทางในการปฏิบัติ การอธิบายภาพ การเล่า เหตุการณ์ที่เกิดขึ้น และการบอกแนวทางในการจัดกิจกรรมของผู้สอนเป็นภาษาอังกฤษ

2. ให้ฟังคนอื่นถามคำถาม สรุปเรื่อง หรือเล่าเรื่องต่าง ๆ เป็นภาษาอังกฤษ

3. ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการแสดงบทบาทสมมติ แสดงละคร หรือการสนทนาต่าง ๆ

4. ให้ฟังคำบรรยายของบุคคลภายนอก หรือฟังบทจากเทป ฟังเพลง หรือปาฐกถา

5. ให้ดูภาพยนตร์ โดยเฉพาะที่จัดทำขึ้นมาเพื่อสอนภาษาอังกฤษ และจากโปรแกรม ภาษาอังกฤษทางโทรทัศน์

6. ให้สัมภาษณ์ชาวต่างชาติที่อยู่ในชุมชน

7. ให้เข้าร่วมการบรรยาย การประชุมเชิงปฏิบัติการ ชมรมภาษา หรือการประชุมต่าง ๆ ที่ใช้ภาษาอังกฤษ

8. ให้เล่นเกมภาษาอังกฤษ

สุมิตรา อังวัฒนกุล (2537, หน้า 159-160) ได้เสนอแนะขั้นตอนในการฝึกทักษะการฟัง สรุปได้ดังนี้

1. กระตุ้นความสนใจของนักเรียนและให้ทราบจุดมุ่งหมายของการฝึก เช่น รู้ว่าเมื่อฟัง จบแล้วจะต้องตอบคำถาม หรือทำแผนภูมิเกี่ยวกับเรื่องที่ฟัง

2. ให้นักเรียนฟังข้อความหรือเรื่องราวที่เตรียมไว้ในอัตราความเร็วปกติ และควร เปิดโอกาสให้ผู้ฟังได้ฟังซ้ำ จำนวนครั้งขึ้นขึ้นอยู่กับความยาวและความยากง่ายของเรื่องที่ฟัง ลักษณะ งานที่ให้อ่านและความสามารถของนักเรียน

3. ให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดหรืองานที่ได้มอบหมายให้ หลังจากฟังแล้ว

4. ให้คำติชมแก่นักเรียน เช่น เฉลยคำตอบหรือให้แก้ไขคำตอบด้วยตนเอง

ทิพพดี อ่องแสงคุณ (2539, หน้า 33-37) ได้เสนอวิธีการและกิจกรรมการสอนทักษะการฟังให้เป็นไปตามลำดับขั้นตอนจากง่ายไปหายากดังนี้

1. การฟังเสียงพยัญชนะ-คำเดี่ยว-วลี และประโยค ทำได้โดยให้นักเรียนแสดงออกในลักษณะต่าง ๆ กัน เช่น ปฏิบัติตามคำสั่ง วาดรูป เล่นเกม โดยให้สังเกตการเน้นเสียงหนักเบาในคำ เสียงพยัญชนะต้น กลาง หรือท้ายคำ เสียงหนักเบาในคำ และระดับสูงต่ำในประโยค

2. การฟังโดยพยายามเชื่อมโยงคำต่าง ๆ ที่ได้ยินเป็นกลุ่มที่มีความหมายเพื่อจำง่าย เช่น พยายามสร้างจินตนาการจากคำเป็นภาพ ซึ่งจะเป็นภาพที่สวยงามหรือภาพตลกก็ได้ เพื่อให้จำสิ่งที่ได้ฟังได้นานขึ้นและเกิดความสนใจที่จะฟัง

3. การฟังเนื้อเรื่องสั้น ๆ ซึ่งควรมีคำศัพท์และโครงสร้างที่นักเรียนรู้จักแล้ว โดยให้ผู้ฟังสรุปเล่าได้ว่าเป็นเรื่องเกี่ยวกับอะไร ใครทำอะไรหรือไม่ได้ทำอะไร มีเนื้อหาสำคัญอย่างไรบ้าง

4. การฟังบทสนทนาหรือข้อความต่าง ๆ ซึ่งควรเป็นบทสนทนา หรือข้อความที่อยู่ในชีวิตประจำวัน

นอกจากนี้ ทิพพดี อ่องแสงคุณ (2539, หน้า 37-38) ยังได้ลำดับขั้นตอนการสอนทักษะการฟังมีลำดับขั้นตอนเหมือนการสอนทุกทักษะ คือ

1. ตั้งจุดประสงค์ ผู้สอนควรตั้งจุดประสงค์ว่าจะให้ให้นักเรียนทำอะไร โดยมีจุดประสงค์ปลายทางและจุดประสงค์นำทาง ซึ่งมีความหมายดังนี้

1.1 จุดประสงค์ปลายทาง เป็นข้อกำหนดที่นักเรียนจะต้องบรรลุเป้าหมายที่วางไว้

1.2 จุดประสงค์นำทาง เป็นทักษะย่อยที่นักเรียนฝึกก่อนจะบรรลุวัตถุประสงค์

2. การดำเนินการสอน ผู้สอนดำเนินการสอนโดยจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับจุดประสงค์นำทาง มีเทคนิคและวิธีการที่จะชวนให้นักเรียนสนุกสนานและสนใจเรียน

3. การฝึกฟังและพูด ผู้สอนดำเนินการฝึกโดยจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ปลายทาง

4. การถ่ายโอน เป็นกิจกรรมหลังการฝึกการฟังและพูดตามบทเรียน โดยนักเรียนสามารถนำบทเรียนมาพลิกเพลงหรือเปลี่ยนใช้ในชีวิตประจำวัน ถ้านำบทสนทนานั้นมาปรับเปลี่ยนเป็นบทสนทนาใหม่ได้ เป็นการประเมินผลได้ว่า นักเรียนได้นำสิ่งที่เรียนรู้แล้วไปปรับใช้ได้อย่างเหมาะสม

พอลสตัน และบลูเดอร์ (Paulston & Bruder, 1976, pp. 135-136) ได้เสนอการเขียนตามคำบอก เป็นกิจกรรมในการฝึกความเข้าใจจากการฟังอีกวิธีหนึ่ง โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการดังนี้

1. นักเรียนฟังข้อความที่อ่านโดยผู้สอนหรือฟังข้อความจากเทป ข้อความที่ฟังนี้จะเป็นข้อความที่อ่านหรือพูดในอัตราเร็วปกติ
2. ผู้สอนอ่านข้อความหรือเปิดเทปให้ฟังข้อความนั้นช้าอย่างช้า ๆ และมีการหยุดเมื่อจบกลุ่มคำที่มีความหมาย นักเรียนเขียนตาม การหยุดจะนานมากกว่าหากนักเรียนอยู่ในระดับต้น
3. ผู้สอนอ่านข้อความหรือเปิดเทปให้ฟังข้อความนั้นช้าอีกครั้งหนึ่งด้วยความเร็วปกติ เพื่อให้นักเรียนตรวจทานหรือแก้คำผิด

เทคนิคการสอนฟังโดยใช้การเขียนตามคำบอก แบ่งออกเป็น 2 รูปแบบ คือ

1. เขียนข้อความทั้งหมดที่ได้ฟัง อาจเป็นข้อความที่เป็นเรื่องราวหรือบทสนทนา
2. เขียนเพียงบางคำที่กำหนด (Spot dictations) คือ นักเรียนเติมคำลงในช่องว่างในข้อความที่ผู้สอนเตรียมไว้ให้ คำหรือข้อความที่ให้เติมมักจะเป็นสิ่งที่ผู้สอนต้องการเน้นหรือต้องการให้นักเรียนระลึกได้ การเขียนเพียงบางคำตามที่กำหนดมักใช้เพื่อฝึกโครงสร้างทางไวยากรณ์ กิจกรรมก่อนการสอนฟัง ผู้สอนควรดำเนินการดังนี้ (หน่วยศึกษานิเทศก์, 2540, หน้า 14)
 - 2.1 จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ที่จะใช้ประกอบการสอนให้พร้อม เช่น ของจริง ของจำลอง บัตรภาพ บัตรคำ เทปบันทึกเสียง และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง
 - 2.2 เสนอคำศัพท์ใหม่ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะสอน เพื่อให้นักเรียนเข้าใจในอันที่จะทำให้การสอนฟังเกิดสัมฤทธิ์ผลสูงสุด เช่น การใช้รูปภาพ การแสดงอาการ หรือท่าทางประกอบอธิบายคำศัพท์
 - 2.3 ผู้สอนอาจทบทวนคำศัพท์ประจำบทเรียนที่ผ่านมาแล้ว โดยการจัดทำรายการคำศัพท์หรือวลี เพื่อให้นักเรียนได้ทบทวนคำศัพท์ที่นักเรียนจะได้ฟังจากเทปบันทึกเสียง เช่น การขีดเส้นใต้ การทำเครื่องหมายกำกับ
 - 2.4 ในบางโอกาส ผู้สอนอาจให้นักเรียนอ่านคำถามที่เตรียมไว้ เพื่อให้นักเรียนเห็นแนวทางในการฟังเรื่องราว แต่มีข้อจำกัดอยู่ว่า ในบางครั้งนักเรียนมุ่งฟังเฉพาะเพื่อตอบคำถามเท่านั้น นักเรียนจะไม่สนใจในสาระปลีกย่อยอื่น ๆ อาจทำให้การฟังไม่สามารถทราบข้อมูลได้ครบถ้วน

สรุปได้ว่าการสอนทักษะการฟัง ผู้สอนควรจัดกิจกรรมเริ่มแรกโดยการกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจและทราบจุดมุ่งหมายของการฟัง มีการจัดให้นักเรียนมีการฝึกฟังช้า ๆ หลาย ๆ ครั้ง จากสื่อที่มาจากแหล่งต่าง ๆ ส่งเสริมให้นักเรียนมีโอกาสดำเนินการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมทั้งในห้องเรียนและกับเจ้าของภาษา ผู้สอนควรมีการตรวจสอบผลงานและแสดงการชื่นชมนักเรียนให้มีการพัฒนาทางด้านทักษะการฟัง

การสอนทักษะการพูดภาษาอังกฤษ

การพูดเป็นการถ่ายทอดความคิด ความเข้าใจ และความรู้สึกให้ผู้ฟังได้รับรู้และเข้าใจ จุมน่งหมายของผู้พูด ดังนั้นทักษะการพูดจึงเป็นทักษะที่สำคัญสำหรับบุคคลในการสื่อสารในชีวิตประจำวัน ในการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ ทักษะการพูดจึงนับได้ว่าเป็นทักษะที่สำคัญและจำเป็นมาก เพราะผู้ที่พูดได้ย่อมสามารถฟังผู้อื่นพูดได้เข้าใจ และจะช่วยให้การอ่านและการเขียนง่ายขึ้นด้วย ทักษะการพูดแบ่งออกเป็น 5 ระดับ (Valette & Disick, 1972, pp. 141-142) คือ

1. ระดับกลไก (Mechanical skill) นักเรียนสามารถพูดเลียนแบบเสียง ระดับเสียง เสียงเน้นหนัก จังหวะ การหยุดและการออกเสียงเชื่อมระหว่างคำถามแบบเจ้าของภาษาได้ และสามารถท่องจำคำ ประโยค หรือข้อความ บทสนทนาต่าง ๆ ตลอดจนสามารถออกเสียงข้อความที่เรียนมาแล้ว
2. ระดับความรู้ (Knowledge) นักเรียนสามารถพูดเกี่ยวกับสิ่งที่เคยเรียนมา โดยใช้คำศัพท์และไวยากรณ์ที่เรียนมาแล้วอย่างเข้าใจความหมาย
3. ระดับถ่ายโอน (Transfer) นักเรียนสามารถนำกฎไวยากรณ์ที่เรียนมาสร้างรูปประโยคใหม่ ๆ ได้ตามที่ต้องการ และสามารถพูดได้ถูกต้อง
4. ระดับสื่อสาร (Communication) นักเรียนสามารถแสดงความคิด ความต้องการ ให้ผู้อื่นรู้ได้ โดยเน้นความคล่องแคล่ว ความเข้าใจ ความสามารถในการสื่อสารมากกว่าความถูกต้องทางไวยากรณ์
5. ระดับวิพากษ์วิจารณ์ (Criticism) นักเรียนสามารถวิเคราะห์เหตุการณ์หรือสถานการณ์ต่าง ๆ แล้วเลือกใช้คำพูด สำนวน น้ำเสียง ตลอดจนลีลาการพูดที่เหมาะสม

ลักษณะการพูดภาษาอังกฤษ

การพูดภาษาอังกฤษในแต่ละครั้งจะประกอบด้วยลักษณะสำคัญ 2 ส่วน ซึ่งเกิดขึ้นพร้อมกันเสมอ คือ ส่วนของเสียงพยัญชนะและสระ กับส่วนของการใช้ทำนอง (Intonation) ซึ่งประกอบด้วย การเน้นหนักบนพยางค์และการลงน้ำหนัก (Stress and accentuation) การให้จังหวะ (Rhythm) (พิณทิพย์ ทวยเจริญ, 2544)

ขั้นตอนการเกิดเสียงสูง (Sound production) มีดังนี้

1. ขั้นที่ 1 การทำให้อากาศเคลื่อนที่ (Air-stream mechanism)
2. ขั้นที่ 2 การออกเสียง (Phonation)
3. ขั้นที่ 3 การแปรให้เป็นเสียงต่าง ๆ อย่างที่หูได้ยิน (Resonation)

อวัยวะที่มีผลในการแปรเสียง คือ

1. ลิ้นไก่ (Vedic)

2. ลิ้น (Tongue)
3. เพดานอ่อน (Soft palate)
4. เพดานแข็ง (Hard palate)
5. ปุ่มเหงือก (Alveolar ridge)
6. ฟันบนและฟันล่าง (Teeth)
7. ริมฝีปากบนและริมฝีปากล่าง (Lips)

การพูดออกเสียงในพยัญชนะภาษาอังกฤษ

ในการพูดออกเสียงภาษาอังกฤษ ฐานที่เกิดของเสียง (Points of articulation) พยัญชนะภาษาอังกฤษ จำแนกได้ดังนี้

1. ริมฝีปาก (Bilabial) ใช้ริมฝีปากทั้งสอง เช่น /p/, /b/, /m/, /w/
2. ฟันบนกับริมฝีปากล่าง (Labia-dental) ใช้ฟันบนและริมฝีปากล่าง เช่น /f/, /v/
3. ฟัน (Dental) ใช้ปลายลิ้นสอดอยู่ระหว่างฟันบนและฟันล่าง เช่น เสียง /θ/, /ð/
4. ปุ่มเหงือก (Alveolar) ใช้ปลายลิ้นและปุ่มเหงือก เช่น เสียง /t/, /d/, /tʃ/, /dʒ/, /n/, /l/, /s/, /z/
5. หลังปุ่มเหงือก (Post alveolar) ใช้ปลายลิ้นและบริเวณปุ่มเหงือก เช่น เสียง /r/
6. เพดานแข็ง (Hard palate) ใช้กลางลิ้น (Frontal) ยกขึ้น ไปและบริเวณเพดานแข็ง เช่น เสียง /j/, /ʃ/, /ʒ/, /tʃ/
7. เพดานอ่อน (Soft palate) ใช้ลิ้นตอนหลัง (Dorsal) ยกขึ้น ไปและบริเวณเพดานอ่อน เช่น เสียง /f/, /ʒ/, /ŋ/

8. เส้นสายเสียง (Glottal) เส้นสายเสียงเปิดกว้างพอที่จะมีการเสียดสี เช่น เสียง /h/

ประเภทของเสียง (Manners of articulation)

เสียงจะมีลักษณะต่างกันขึ้นอยู่กับลักษณะที่อากาศหรือลมออกจากช่องปาก เช่น ถ้าลมถูกปิดกั้นมิดชิดก่อนเปิดให้ออกมาลมก็จะออกมาในลักษณะระเบิด ถ้าปิดกั้นไม่มิดชิดมีเสียงเล็ดลอดออกมาได้ก็เป็นเสียงเสียดแทรก แบ่งออกได้ดังนี้

1. เสียงกักหรือเสียงระเบิด (Stops หรือ Plosives) ออกเสียงโดยมีการปิดสนิทในปาก เพดานอ่อนถูกยกขึ้น ไปชิดเพดานปากเพื่อกันลมส่วนใหญ่ให้ออกมาทางปาก ลมจะถูกกักไว้ในบริเวณที่ปิดปากสนิทนี้ แล้วถูกปล่อยออกมาโดยเร็วในลักษณะที่ระเบิดออกมา ได้แก่ /p/, /b/, /t/, /d/, /k/, /g/

2. เสียงเสียดแทรก (Fricatives) ออกเสียงโดยการทำให้เกิดช่องแคบ ๆ ในปาก อวัยวะกลุ่มที่เคลื่อนไหวได้ยกตัวขึ้นเบียดชิดกันมากกับอวัยวะกลุ่มที่เคลื่อนไหวไม่ได้ เพดานอ่อนยกตัวขึ้น

เพื่อดันลมให้ออกมาทางปากผ่านช่องแคบนี้ด้วยความยากลำบาก ทำให้เกิดการเสียดสีขึ้นในบริเวณที่มีลมกักเกิดเป็นเสียงเสียดแทรก ซึ่งได้แก่ เสียง /f/ , /v/ , /θ/ , /ð/ , /s/ , /z/ , /r/ , /ʃ/ , /ʒ/ และ /h/

3. เสียงกึ่งเสียดแทรก (Nasals) มีลักษณะการออกเสียงเหมือนการออกเสียงกักทุกประการ แต่ปล่อยลมออกมาช้า ๆ ทำให้เกิดการเสียดสีขึ้นในบริเวณที่ลมถูกกัก เสียงประเภทนี้จึงมีลักษณะเป็นเสียงผสมระหว่างเสียงกักและเสียงเสียดแทรก โดยเริ่มต้นออกเสียงกักและจบอย่างเสียงเสียดแทรก ได้แก่ เสียง /tʃ/ และ /dʒ/

4. เสียงนาสิก (Lateral) มีลักษณะการออกเสียงเหมือนการออกเสียงกักทุกประการ แต่เพดานอ่อนลดตัวลงมาเพื่อปล่อยให้ลมส่วนใหญ่ขึ้นไปผ่านโพรงจมูก ได้แก่ เสียง /m/ , /n/ และ /ŋ/

5. เสียงข้างลิ้น (Lateral) ออกเสียงโดยให้ปลายลิ้นจรดบริเวณปุ่มเหงือก ลมผ่านออกทางด้านข้างของลิ้นทั้งสองข้าง ได้แก่ /l/

6. เสียงอัมสระ (Semi-vowels) เป็นเสียงที่มีลักษณะคล้ายกับสระมาก เวลาออกเสียงลิ้นจะยกขึ้นสูงทำนองเดียวกับการออกเสียงสระสูง ได้แก่ เสียง /w/ และ /j/ แต่เสียงเหล่านี้ทำหน้าที่เป็นพยัญชนะ

การพูดออกเสียงสระภาษาอังกฤษ

เสียงสระ คือ เสียงโหนะที่ในการเปล่งเสียงลมจากปอดจะผ่านผนังคอ (Pharynx) และปากได้ตลอดโดยไม่มีการกีดกันในปากหรือช่องแคบ อันจะทำให้เกิดการเสียดสีจนหูได้ยิน การออกเสียงสระภาษาอังกฤษแต่ละเสียงอาศัยการทำงานของลิ้นและริมฝีปาก แบ่งได้ 2 ประเภท คือ สระเดี่ยว (Simple หรือ Pure vowels) และสระประสม (Diphthongs)

รูปแบบทำนองเสียง (Intonation)

ทำนองเสียง คือ ระดับการขึ้น-ลงของเสียงในการพูดที่ขึ้นอยู่กับอารมณ์และบุคลิกของผู้พูดที่ต้องการจะสื่อความหมายกับผู้ฟัง รูปแบบระดับเสียงซึ่งเกิดขึ้นในแต่ละภาษาจะทำให้เกิดทำนองเสียงเฉพาะในภาษานั้น ๆ มี 2 รูปแบบ คือ

1. รูปแบบทำนองเสียงตก (The falling intonation pattern) ใช้ในประโยคธรรมดา ประโยคบอกเล่า และประโยคคำสั่ง ประโยคอุทานและประโยคคำถามที่ขึ้นต้นด้วยคำป้อน (Question word)

2. รูปแบบทำนองเสียงขึ้น (The rising intonation pattern) ใช้ในประโยคคำถามที่ต้องการคำตอบ Yes หรือ No ในประโยคที่ยังไม่จบความและในประโยคที่แสดงความรู้สึกของผู้พูด เช่น แสดงความสุภาพ ให้กำลังใจ ปลอบใจ เรียกขาน ถามซ้ำ อ้อ! สงสัยและความไม่เข้าใจ ประโยคคำถามที่ต้องการคำตอบรับหรือปฏิเสธ (Yes/ No question)

องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับการทำนองเสียง

1. ช่วงหยุด (Pause) ในการพูดหรือออกเสียงประโยคยาว ๆ จำเป็นต้องมีการกำหนดให้มีช่วงหยุด (Pause) เพื่อผ่อนคลายใจ

2. กลุ่มคำหรือวรรค (Sense group or thought group) หมายถึง กลุ่มคำหรือวลีที่มีความสัมพันธ์กันทางไวยากรณ์ เวลาออกเสียงจะไม่มีช่วงหยุดระหว่างคำเหล่านี้

การที่จะออกเสียงได้ถูกต้องตามกลุ่มคำหรือวรรค ผู้พูดจะต้องรู้จักโครงสร้างของประโยค และชนิดของคำในภาษาอังกฤษ การจัดแบ่งกลุ่มคำหรือวรรค ขึ้นอยู่กับสิ่งต่อไปนี้ คือ

1. ความมุ่งหมายของผู้พูดที่ต้องการสื่อความหมายที่แตกต่างกัน
2. ความต้องการในความรู้ของผู้พูด
3. การให้มีการหยุดหายใจเมื่อต้องพูดหรืออ่านประโยคยาว ๆ

หน้าที่สำคัญของลักษณะสูง-ต่ำของเสียง

1. เป็นตัวชี้บ่งลักษณะความสูงต่ำของเสียงที่เปล่งออกมา (Tone of voice) ซึ่งมีเป็นลักษณะกลาง ๆ ที่เกิดกับภาษาทุกภาษาในโลก เป็นการให้เสียงแสดงท่าทางหรือความรู้สึกของผู้พูดที่ต้องการเน้นความรู้สึกรู้สึกของผู้ใช้ภาษา

2. เป็นตัวที่แสดงโครงสร้างหรือลักษณะของภาษาโดยเกิดพร้อม ๆ กับ Segment ที่เป็น Voiced (สระและพยัญชนะเสียงโฆษะ)

การใช้ระดับเสียงสูง-ต่ำ แบ่งออกได้ 2 แบบ คือ

1. แบบวรรณยุกต์ (Tones) ในแบบนี้ระดับเสียงสูงต่ำเกิดประจำอยู่กับพยางค์ ซึ่งมีส่วนสำคัญในการให้ความหมายของคำ (Lexical meaning)
2. แบบกลุ่มเสียงสูงต่ำ (Intonation) ในแบบนี้ระดับเสียงสูงต่ำไม่ได้ใช้กับทุก ๆ พยางค์ แต่จะอยู่กับพยางค์ที่ลงเสียงหนักเท่านั้น ดังนั้น พยางค์จึงไม่มีระดับเสียงประจำตายตัว ระดับเสียงจะเปลี่ยนไปตามตำแหน่งที่เกิดของพยางค์ในวลี ซึ่งขึ้นอยู่กับความมุ่งหมายของผู้พูดด้วยเสียงสูงต่ำประเภทนี้ มิได้สื่อความหมายประจำคำ แต่จะให้ความหมายเพิ่มเติม

การลงเสียงหนัก (Stress)

เป็นลักษณะที่สำคัญที่สุดอย่างหนึ่งของภาษาอังกฤษ เพราะสามารถควบคุมการออกเสียงของคำและทำนองเสียงของประโยคได้ และจัดเป็นหน่วยเสียงในภาษาอังกฤษ หมายความว่า ในคำที่สะกดอย่างเดียวกัน เมื่อลงเสียงหนักผิดที่ ความหมายจะเปลี่ยนแปลง แบ่งได้ 2 ประเภท

1. การลงเสียงหนักในคำ (Word stress)
2. การลงเสียงหนักในระดับประโยค (Sentence stress)

ระดับการลงเสียงหนักในคำ

1. เน้นเสียงอันดับหนึ่ง (Primary stress) ใช้เครื่องหมาย ' เหนือตัวแรกของพยางค์ที่เน้น
2. เน้นเสียงอันดับสอง (Secondary stress) ใช้เครื่องหมาย ' ข้างล่างตัวอักษรแรกของพยางค์ที่เน้นอันดับสอง

3. เน้นเสียงอันดับสาม (Tertiary stress) ไม่ใส่เครื่องหมายใด ๆ เช่นเดียวกับพยางค์ที่ไม่เน้นทักษะการพูดเป็นทักษะทางภาษาที่ซับซ้อน และเกิดจากการฝึกฝนเป็นเวลานาน ไม่ใช่เกิดจากการเข้าใจและจดจำ จึงได้มีผู้เสนอขั้นตอนการสอนไว้ต่าง ๆ กัน เช่น สกอตต์ (Scott, 1981, p. 70) ได้นำเสนอไว้ดังนี้

1. ขึ้นบอกรัตนูปประสงค์ ผู้สอนควรจะบอกให้นักเรียนรู้ถึงสิ่งที่จะเรียน
2. ขึ้นเสนอเนื้อหา การเสนอเนื้อหาควรอยู่ในรูปบริบท เช่น ผู้พูดเป็นใคร มีความรับผิดชอบกับคู่สนทนาอย่างไร ผู้สนทนาพยายามจะบอกอะไร สิ่งที่พูด สถานที่พูด และเนื้อหาที่พูดมีอะไรบ้าง
3. ขึ้นฝึกและการถ่ายโอน การฝึกจะกระทำทันทีหลังจากเสนอเนื้อหา อาจจะฝึกพูดพร้อม ๆ กัน หรือเป็นคู่ ผู้สอนควรพูดให้ฟังได้ยินได้ฟังสำนวนหลาย ๆ แบบ และเป็นสำนวนภาษาที่เจ้าของภาษาใช้จริง และควรส่งเสริมให้นักเรียนได้ใช้ภาษาอย่างอิสระใกล้เคียงกับสถานการณ์ที่เป็นจริง

ฟินอคเชียโร และบัมฟรีด (Finocchiaro & Brumfit, 1983, p. 14) ได้เสนอกิจกรรมต่าง ๆ ในการสอนทักษะการพูด ซึ่งผู้สอนอาจเลือกใช้ให้เหมาะสมกับนักเรียนแต่ละระดับได้ ดังนี้

1. ให้ตอบคำถาม ซึ่งผู้สอนหรือเพื่อนในชั้นเรียนเป็นผู้ถาม
2. บอกให้เพื่อนทำตามคำสั่ง
3. ให้นักเรียนถามหรือตอบคำถามของเพื่อนในชั้นเกี่ยวกับชั้นเรียนหรือประสบการณ์ต่าง ๆ นอกชั้นเรียน
4. ให้บอกลักษณะวัตถุ สิ่งของต่าง ๆ จากภาพ
5. ให้เล่าประสบการณ์ต่าง ๆ ของนักเรียน โดยผู้สอนอาจให้คำสำคัญต่าง ๆ
6. ให้รายงานเรื่องราวต่าง ๆ ตามที่กำหนดหัวข้อให้
7. ให้จัดสถานการณ์ต่าง ๆ ในชั้นเรียน ให้นักเรียนใช้บทสนทนาต่าง ๆ กัน เช่น ร้านขายของ ร้านอาหาร ธนาคาร
8. ให้เล่นเกมต่าง ๆ ทางภาษา
9. ให้ได้วาทิ อภิปราย แสดงความคิดเห็นในหัวข้อต่าง ๆ
10. ให้ฝึกการสนทนาทางโทรศัพท์

11.ให้อ่านหนังสือพิมพ์ไทย และรายงานเป็นภาษาอังกฤษ

12. ให้แสดงบทบาทสมมติ

หน่วยศึกษานิเทศก์ (2540, หน้า 33) ได้เสนอแนวทางการจัดกิจกรรมการสอนพูด อาจะจัดบทเรียนเป็นการถามตอบบทสนทนาหรือเล่าเรื่อง การสอนอาจจะแบ่งเป็นขั้นตอนตามระดับ จากง่ายไปหายาก ดังนี้

1. ฝึกตั้งคำถามและคำตอบ ในการฝึกการสนทนาในครั้งนี้ ควรฝึกประเภทของคำถาม ลักษณะต่อไปนี้

1.1 คำถามเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ต้องการ

1.2 คำถามเรื่องบุคคล ส่วนตัว

2. การฝึกพูดบทสนทนา วิธีสอนในปัจจุบันใช้การฝึกบทสนทนามาก เพราะฝึกให้นักเรียนได้ใช้ในการสื่อความหมายกันจริง ๆ ในการสร้างบทสนทนาภาษาอังกฤษ ควรใช้ภาษาอังกฤษอย่างง่าย ผู้สอนต้องอธิบายความหมายของคำศัพท์และสำนวนที่นักเรียนไม่รู้จัก ก่อนที่จะฝึกบทสนทนา

3. การฝึกพูดการเล่าเรื่อง การฝึกแบบนี้ควรใช้สถานการณ์เพื่อช่วยให้นักเรียนใช้ภาษา ถูกต้องตามสถานการณ์และเกิดความสนุกสนาน พยายามใช้คำศัพท์และโครงสร้างที่มีความยากง่ายเหมาะสมกับระดับของนักเรียน

นอกจากนี้ ไรม์ส (Raimes, 1983, pp. 73-74 อ้างถึงใน สุมิตรา อังวัฒนกุล, 2537, หน้า 173-174) ยังได้อธิบายกิจกรรมการสัมภาษณ์ (Interview) ในการฝึกทักษะการพูด ไรม์สเสนอว่าการสัมภาษณ์ หมายถึง การพูดคุยซักถามเพื่อรวบรวมข้อมูล ข้อความรู้และความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรืออาจเป็นข้อมูลเกี่ยวกับตัวผู้ให้สัมภาษณ์ การสัมภาษณ์ เป็นกิจกรรมการสอนภาษาอังกฤษที่สามารถทำได้ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน เป็นกิจกรรมที่มีประโยชน์สำหรับใช้ฝึกทักษะการฟังและการพูด และสามารถใช้เป็นกิจกรรมเพื่อเตรียมนักเรียนสำหรับฝึกทักษะการเขียน ผู้สอนอาจดำเนินกิจกรรมการสัมภาษณ์ได้หลายรูปแบบดังต่อไปนี้

1. สำหรับนักเรียนในระดับต้น (Elementary level) ผู้สอนร่วมกับนักเรียนช่วยกันคิดคำถามที่ผู้สัมภาษณ์จะถามผู้ให้สัมภาษณ์

2. สำหรับนักเรียนในระดับกลาง (Intermediate level) หรือระดับสูง (Advanced level) นักเรียนอาจจะช่วยกันคิดคำถามเอง หลังจากนั้นแบ่งนักเรียนออกเป็นคู่ ๆ คนหนึ่งเป็นผู้สัมภาษณ์ อีกคนหนึ่งเป็นผู้ให้สัมภาษณ์ โดยถามคำถามที่เตรียมไว้หรืออาจเพิ่มเติมคำถาม ฟังคำตอบและจดบันทึกคำตอบเช่นเดียวกัน เมื่อสัมภาษณ์เสร็จแล้วนักเรียนทั้งสองเขียนรายงานเกี่ยวกับการสัมภาษณ์

3. สำหรับการสัมภาษณ์ที่มีการชี้แนะ ผู้สัมภาษณ์อาจจะได้รับคำสั่งให้หาข้อมูลอย่างใดอย่างหนึ่งจากผู้ให้สัมภาษณ์ เช่น มีวิธีการเรียนอย่างไร ทำอะไรบ้างในชีวิตประจำวัน
4. ผู้สอนเตรียมโครงสร้าง (Structure) ของการสัมภาษณ์ โดยทำเป็นฟอร์มให้ผู้สัมภาษณ์ใช้สำหรับรวบรวมข้อมูลที่ต้องการ หลังจากนั้นผู้สัมภาษณ์หรือนักเรียนคนอื่นอาจเขียนรายงานจากคำตอบที่ได้ตามแบบฟอร์ม
5. ให้นักเรียนจับคู่กันให้สัมภาษณ์ จดบันทึก และแลกเปลี่ยนบทบาทกัน หลังจากนั้นให้นักเรียนแต่ละคนเขียนรายงานในลักษณะของการรายงานข่าว
6. มอบหมายให้นักเรียนสัมภาษณ์ผู้สอนคนอื่น ๆ หรือนักเรียนในชั้นเรียนอื่น ๆ หรือชาวต่างประเทศที่ใช้ภาษาอังกฤษอยู่ในชุมชนนั้น แล้วเขียนรายงานติดไว้หน้าชั้นเรียน ให้นักเรียนอื่นทายว่าเป็นการสัมภาษณ์ใคร มัวร์วูด (Moorwood, 1978, p. 4 อ้างถึงใน สุมิตรา อังวัฒนกุล, 2537, หน้า 174) ได้เสนอกิจกรรมการสนทนา (Dialogue) เป็นกิจกรรมการฝึกทักษะการฟังและการพูด โดยเริ่มจากการเลียนแบบตัวอย่างบทสนทนาจนสามารถดำเนินการสนทนาด้วยตนเอง การสนทนาช่วยให้นักเรียนสามารถฟังและใช้คำศัพท์หรือรูปแบบประโยคใหม่ ๆ ที่ใช้อย่างมีความหมายในบริบทต่าง ๆ บทสนทนาที่ให้นักเรียนฟังเป็นตัวอย่างนั้น จึงควรเป็นธรรมชาติ ซึ่งได้บันทึกเทปไว้และเป็นบทสนทนาที่ผู้สอนมีจุดมุ่งหมายในการสอนคำศัพท์ หรือรูปแบบประโยคอย่างใดอย่างหนึ่ง

ขั้นตอนในการดำเนินการฝึกกิจกรรม

1. ผู้สอนเตรียมความพร้อมสำหรับนักเรียนในการฟังบทสนทนา ผู้สอนสนทนาซักถามนักเรียนโดยใช้รูปแบบประโยคที่ต้องการ หลังจากนั้นตั้งคำถามทั่ว ๆ ไป เกี่ยวกับบทสนทนา เพื่อให้นักเรียนหาคำตอบจากการฟัง
2. ผู้สอนให้นักเรียนฟังบทสนทนาตั้งแต่ต้นจนจบ (Global listening) หลังจากนั้นตรวจคำตอบของนักเรียน โดยไม่มีการแก้ไขคำตอบที่ผิด คำถามบางข้ออาจไม่มีคำตอบที่ชัดเจน และผู้สอนควรกระตุ้นนักเรียนให้ใช้สำนวน I don't know. หรือ I'm not sure.
3. ผู้สอนให้นักเรียนฟังบทสนทนาอีกครั้งหนึ่ง โดยให้ฟังเป็นตอน ๆ (Intensive listening) เพื่อให้นักเรียนตรวจสอบความเข้าใจของตนเองและตระหนักในรูปแบบภาษาที่ใช้ ขณะเดียวกันผู้สอนควรย้าให้นักเรียนคลายกังวล หากไม่เข้าใจทุกอย่างในบทสนทนาควรกระตุ้นให้นักเรียนเดาจากบริบทด้วย
4. นักเรียนฝึกการฟังและรูปแบบการใช้ประโยคจากบทสนทนา โดยผู้สอนให้นักเรียนฟังประโยคที่ต้องการฝึก นักเรียนพูดตาม หลังจากนั้นนักเรียนพูดประโยคนั้นเองโดยเปลี่ยนคำสำคัญ

5. หลังจากนั้นให้นักเรียนจับคู่และฝึกสนทนา โดยเลียนแบบบทสนทนาที่ได้ฟัง แต่เปลี่ยนแปลงใจความสำคัญตามความพอใจของนักเรียน

เทคนิคการสอนทักษะการพูด

กิจกรรมการสอนพูดสามารถจัดได้หลากหลายหรืออาจเลือกเทคนิคได้ดังต่อไปนี้

1. การสร้างสถานการณ์ ซึ่งผู้สอนอาจกำหนดสถานการณ์ให้นักเรียน โดยผู้สอนพูดถึงสถานการณ์นั้น ๆ ให้นักเรียนฟัง 1-2 ครั้ง จากนั้นจึงให้นักเรียนแต่ละคนคิดหาเหตุผลมาประกอบ การตัดสินใจ และพูดบรรยายเหตุผลของตน
2. การคาดเดาเหตุการณ์ ผู้สอนอาจจะให้นักเรียนฟังเรื่องจากผู้สอนหรือเทป แล้วให้นักเรียนพูดหรือร่วมกันอภิปรายเพื่อคาดเดาเรื่องนั้น ๆ ว่าเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นต่อจากนั้น จะเป็นอย่างไรต่อไปอีก
3. การสร้างประโยค โดยผู้สอนกำหนดรูปประโยคให้ 1 ประโยค ที่เป็นการสร้างสถานการณ์ แล้วนักเรียนพูดต่อประโยคเดิม แต่เพิ่มข้อความโดยพูดต่อกันไป
4. ผู้สอนและนักเรียนเตรียมสถานการณ์สมมติ เพื่อฝึกทักษะที่ต้องการพูด
5. การทำประโยคให้สมบูรณ์ เป็นการกระทำที่ผู้สอนพูดประโยคที่มีข้อความไม่สมบูรณ์ โดยเว้นช่องว่างเอาไว้ แล้วให้นักเรียนหาคำมาพูดเติมลงในประโยคให้สมบูรณ์มากขึ้น
6. การเดาหรือทายคำตอบ ผู้สอนสามารถกระทำได้โดยกำหนดประโยคขึ้นมา 1 ประโยค แล้วให้นักเรียนทายคำตอบ โดยใช้คำถาม Yes/ No question ผู้สอนให้นักเรียนทายไปเรื่อย ๆ จนกว่าจะได้คำตอบที่ถูกต้อง

สรุปได้ว่า ในการสอนทักษะการพูดเบื้องต้น มุ่งเน้นให้ใช้ทักษะการพูดเพื่อการสื่อสาร ได้ในสถานการณ์จริง และสิ่งสำคัญคือ ตัวผู้สอนจะต้องให้ความถูกต้องในด้านของรูปแบบและเสียง ดังนั้น กิจกรรมต่าง ๆ จึงเป็นกิจกรรมที่นักเรียนจะต้องปฏิบัติตามแบบหรือตัวอย่างที่กำหนด เพื่อนำไปสู่ขั้นตอนการพูดที่มีประสิทธิภาพและได้ผลสัมฤทธิ์สูงสุด การเตรียมกิจกรรมที่จะนำไปสู่ กิจกรรมการพูด ผู้สอนต้องคำนึงถึงความถูกต้องเหมาะสมกับสถานการณ์และระดับภาษาที่เหมาะสม กับนักเรียน

การสอนทักษะการอ่านภาษาอังกฤษ

ทักษะการอ่านโดยทั่วไปนั้น ทิพพิดี อ่องแสงคุณ (2539, หน้า 38-40) ได้แบ่งออกเป็น 4 ส่วน ที่ผู้สอนควรตระหนักถึง

1. ทักษะการอ่านในขั้นต้น เป็นทักษะที่จูงใจนักเรียนให้เกิดความต้องการที่จะเรียนรู้ การอ่าน ซึ่งก่อนที่นักเรียนจะอ่านได้นั้น จำเป็นต้องรู้ในสิ่งต่อไปนี้

1.1 เห็นความแตกต่างของตัวอักษรแต่ละตัว

- 1.2 ฟังความแตกต่างของเสียงในภาษาได้
- 1.3 จัดลำดับพยัญชนะและสระได้
- 1.4 เข้าใจเครื่องหมายสัญลักษณ์ต่าง ๆ
- 1.5 สามารถพูดและฟังคำศัพท์ได้ตามสมควร
- 1.6 มีความคิดรวบยอดและจินตนาการต่อประสบการณ์ที่ผ่านมา
- 1.7 สนใจในคำศัพท์และการอ่านหนังสือ
- 1.8 สามารถเรียกชื่อตัวอักษรต่าง ๆ ได้
2. ทักษะการสังเกต ผู้สอนจะช่วยเหลือนักเรียนให้รู้จักสังเกตคำได้ ดังนี้
 - 2.1 เรียนคำโดยการดูบ่อย ๆ
 - 2.2 เรียนเสียงพยัญชนะและเสียงที่เกี่ยวข้อง
 - 2.3 เรียนโครงสร้างของเสียงที่พบบ่อย ๆ
 - 2.4 เรียนเสียงพยัญชนะ
 - 2.5 รู้จักแบ่งคำออกเป็นพยางค์ และออกเสียงแต่ละพยางค์อย่างถูกต้อง
 - 2.6 รู้จักสังเกตโครงสร้างของประโยคเพื่อหาความหมายของคำและการออกเสียง
 - 2.7 ใช้พจนานุกรมเพื่อหาความหมายและการออกเสียง
3. ทักษะการอ่านเพื่อความเข้าใจ เป็นการอ่านเพื่อให้ผู้อ่านเกิดความเข้าใจในสิ่งที่อ่าน ผู้สอนจะช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจได้โดยการสอน ดังนี้
 - 3.1 รู้วิธีหาใจความสำคัญของเรื่อง
 - 3.2 เขียนย่อเนื้อหาสำคัญของเรื่องได้
 - 3.3 เรียงลำดับเหตุการณ์ของเรื่องได้
 - 3.4 สรุปใจความสำคัญของเรื่องได้
 - 3.5 ประเมินผลเรื่องที่อ่านได้
 - 3.6 เพิ่มพูนคำศัพท์ซึ่งจะช่วยให้เข้าใจเรื่องได้ดี
 - 3.7 พัฒนาอัตราความเร็วของการอ่านได้เหมาะสม
 - 3.8 พัฒนาการอ่านออกเสียง เพื่อให้ผู้อื่นได้ฟังและเข้าใจ
4. ทักษะการอ่านเพื่อการเรียนรู้ เป็นการอ่านเพื่อแสวงหาความรู้และเพื่อให้สนุกสนาน เพลิดเพลิน ผู้สอนจะช่วยนักเรียนได้โดยการฝึกให้อ่านสิ่งต่าง ๆ ดังนี้
 - 4.1 อ่านสัญลักษณ์
 - 4.2 อ่านแผนที่
 - 4.3 อ่านตารางและป้ายโฆษณา

4.4 รู้วิธีใช้ส่วนต่างๆ ของหนังสือ ได้แก่ สารบัญ คำนำ เนื้อเรื่อง บรรณานุกรม ดังนี้คำ

4.5 ใช้หนังสือเป็นสื่ออ้างอิง

4.6 พัฒนาทักษะการใช้ห้องสมุด

4.7 พัฒนาทักษะการเรียนรู้

4.8 เพลิดเพลินกับการอ่านเปรียบดั่งกิจกรรมเพื่อการพักผ่อน

หน่วยศึกษานิเทศก์ (2540, หน้า 67-70) ได้แบ่งลักษณะการสอนอ่านในระดับประถมศึกษาออกเป็นลักษณะใหญ่ๆ ได้ 2 ลักษณะ คือ

1. การอ่านออกเสียง

2. การอ่านในใจ

เทคนิคการอ่านออกเสียง

หน่วยศึกษานิเทศก์ (2540, หน้า 64-65) ได้ให้เทคนิคในการสอนอ่านออกเสียงไว้ ดังนี้

1. ขั้นตอนการสอนเบื้องต้น

1.1 นักเรียนฟังผู้สอนอ่านข้อความทั้งหมด 1 ครั้ง

1.2 ผู้สอนอ่านทีละประโยค/ นักเรียนทุกคนอ่านตาม

1.3 เลือกนักเรียนให้อ่านตามประโยค โดยให้ข้อความต่อเนื่องกันจนจบ

1.4 นักเรียนฝึกตามลำพัง

1.5 สุ่มนักเรียนมาอ่านหน้าชั้น

2. การอ่านคล่อง นักเรียนอ่านคนละประโยคข้อความต่อเนื่องกัน แต่ไม่ให้ขาดตอนกัน ผู้สอนควรเตรียมตัวให้นักเรียนทราบว่าต้องอ่านประโยคไหน ข้อความต้องต่อเนื่องกันจะขาดตอนหรือสะดุดไม่ได้ ถ้าขาดตอนต้องเริ่มต้นที่คนแรกใหม่ การฝึกแบบนี้ ผู้สอนสามารถใช้เป็นเทคนิคในการทบทวนเพื่อทดสอบได้เป็นอย่างดี นักเรียนสนุกสนาน ตื่นตัว มีการเตรียมความพร้อม ทั้งยังฝึกให้เป็นคนมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวมอีกด้วย

3. การอ่านแบบเหลือบตา ดู เป็นเทคนิคการฝึกอ่านออกเสียงให้เป็นธรรมชาติมากขึ้น วิธีการคือ อ่านจำประโยค-งยหน้าขึ้นพูด ถ้าปฏิบัติบ่อยๆ จนนักเรียนสามารถทำได้ต่อเนื่องและเร็วขึ้นจนเป็นธรรมชาติ จะเหมือนกับการอ่านของนักข่าวที่ใช้วิธีเหลือบตาอ่าน ซึ่งมีวิธีการฝึก ดังนี้

3.1 ผู้สอนแบ่งกลุ่มคำ ประโยค ให้เหมาะสมกับความสามารถในการจำตามวัยของนักเรียน

3.2 ฝึกให้นักเรียนจำประโยคนั้นให้ได้ ก้มลงอ่าน-จำ

3.3 ผู้สอนให้จังหวะ นักเรียนเงยหน้าขึ้นพูดประโยคนั้น นักเรียนรีบกลับลงอ่านประโยคต่อไป แล้วเงยหน้าขึ้นพูดให้ทันกับที่ผู้สอนเคาะจังหวะทุกครั้ง ในขั้นตอนนี้ผู้สอนควรกลับลงอ่านด้วย เพื่อควบคุมการเคาะจังหวะให้ต่อเนื่องและพอดี

4. การอ่านเร็ว เป็นการฝึกให้นักเรียนมีความคล่องตัวในการอ่านออกเสียง คืออ่านเร็วที่สุดเท่าที่จะเร็วได้ ไม่เน้นความถูกต้องทุกตัวอักษร แต่ต้องมีความใกล้เคียงไม่โดดข้าม การอ่านแบบนี้เป็นวิธีการแก้ไขการอ่านแบบสะกดทีละคำ วิธีการคือ บังคับสายตาให้อ่านเร็วต่อเนื่อง และล่วงหน้า การอ่านออกเสียงอ่านโดยมองภาพรวมทั้งประโยค มิใช่มองทีละคำ เป็นการอ่านแบบเน้นความคล่องตัว

5. การอ่านอย่างถูกต้องแม่นยำ คือวิธีการอ่านที่เน้นความถูกต้องและชัดเจนของการอ่านออกเสียง Stress, Intonation, Cluster และ Final sounds

สรุปได้ว่า ทักษะการอ่านโดยทั่วไปนั้น ผู้สอนควรตระหนักถึงการสอนทักษะการอ่านในขั้นต้น ทักษะการสังเกต ทักษะการอ่านเพื่อความเข้าใจ และทักษะการอ่านเพื่อการเรียนรู้ ซึ่งการสอนอ่านในระดับประถมศึกษา แบ่งออกเป็นลักษณะใหญ่ ๆ ได้ 2 ลักษณะ คือ การอ่านออกเสียงและการอ่านในใจ

การจัดกิจกรรมการสอนทักษะการเขียน

กิจกรรมการเขียนเป็นการนำความรู้ที่เรียนมาใช้ โดยเป็นการฝึกให้นักเรียนได้คิดอย่างเป็นระบบและสร้างสรรค์ ซึ่งสุมิตรา อังวัฒนกุล (2537, หน้า 185-194) กล่าวถึงการสอนทักษะการเขียนว่าประกอบด้วย

1. กำหนดขอบเขตการเขียน (Controlled writing) ซึ่งผู้สอนคัดเลือกรูปแบบและเนื้อหาการเขียนสำหรับนักเรียน เช่น การเติมคำในช่องว่างให้สมบูรณ์ การเรียงประโยคตามลำดับเหตุการณ์ การกรอกแบบฟอร์มหรือข้อมูลส่วนตัว เป็นต้น

2. การชี้แนะแนวทางให้เขียน (Guided writing) เป็นการให้คำแนะนำในการเขียนข้อความหรือเรื่องสั้น ๆ ให้อิสระแก่ผู้เขียน เช่น การให้ดูภาพ และเขียนเล่าเรื่องตามภาพ หรือบรรยายภาพ

3. การเขียนแบบอิสระ (Free writing) เป็นการเขียนที่นักเรียนสามารถใช้หลักการเขียนของตนเองอย่างอิสระ ผู้สอนเพียงแต่กำหนดหัวเรื่อง

ไรม์ส (Raimes, 1983, pp. 36-40 อ้างถึงใน สุมิตรา อังวัฒนกุล, 2537) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายต่าง ๆ ของการสอนการเขียน ไว้ดังนี้

1. เขียนเพื่อเป็นการเสริมแรง (Writing for reinforcement) เป็นการฝึกให้นักเรียนเขียนเพื่อย้ำสิ่งที่เรียนไปแล้ว การเขียนแบบนี้เป็นการฝึกรูปแบบของภาษา ฝึกการใช้ภาษาให้ถูกต้อง

เช่น ให้นักเรียนลอกประโยคหรือข้อความสั้น ๆ ให้เติมคำลงในประโยคให้สมบูรณ์หรือให้เขียนประโยคใหม่ เปลี่ยนประโยคใหม่ เปลี่ยนประโยคจากบอกเล่าเป็นปฏิเสธ เป็นต้น

2. เขียนเพื่อเป็นการฝึกฝน (Writing for training) การเขียนแบบนี้คล้ายการเขียนเพื่อเสริมแรง แตกต่างกันที่การเขียนแบบนี้ไม่จำกัดแต่เฉพาะการฝึกในเรื่องโครงสร้างทางไวยากรณ์ที่เรียนไปแล้ว การเขียนแบบนี้นักเรียนจะเขียนในระดับข้อความซึ่งยาวกว่าประโยค แต่จะเขียนภายในขอบเขตที่ผู้สอนกำหนดไว้ให้ ตัวอย่างการเขียนแบบนี้ได้แก่ การรวมประโยค (Sentence combining) การเขียนเรียงความแบบควบคุม (Controlled composition)

3. เขียนเพื่อเป็นการเลียนแบบ (Writing for imitation) เป็นการเขียนโดยผู้สอนภาษาที่สองใช้วิธีให้แบบอย่างของเนื้อหาหรือรูปแบบ เป็นการกระตุ้นให้นักเรียนคุ้นเคยกับรูปแบบของการใช้คำและการเรียบเรียงถ้อยคำ เช่น ให้นักเรียนฟังเรื่องแล้วเขียน หรือให้นักเรียนเขียนเรียงความตามที่ผู้สอนแนะนำ

4. เขียนเพื่อการสื่อสาร (Writing for communication) เนื่องจากการสอนภาษาอังกฤษเน้นที่การสื่อความหมาย ผู้สอนเขียนจึงเปลี่ยนจากการเน้นที่ความถูกต้องและรูปแบบมาให้ความสำคัญกับจุดประสงค์ของผู้เขียนและผู้อ่านงานเขียน ตัวอย่างการเขียนแบบนี้ได้แก่ การที่ผู้สอนกำหนดสถานการณ์ บอกเนื้อหาและจุดประสงค์ให้นักเรียนเขียนเพื่อสื่อความหมายให้อีกคนหนึ่งเข้าใจ เช่น ให้นักเรียนเขียนลักษณะการกระทำบางอย่างให้อีกคนหนึ่งอ่านและวาดผังตาม

5. เขียนเพื่อฝึกความคล่องแคล่ว (Writing for fluency) ในการสอน ไม่ว่าผู้สอนจะมุ่งที่ความคล่องแคล่วหรือความถูกต้องในการใช้ภาษา ซึ่งเป็นเรื่องที่ถกเถียงกันมานานแล้วก็ตาม แต่จุดมุ่งหมายของการฝึกให้นักเรียนเขียนก็เพื่อพัฒนาความคล่องแคล่ว เช่น การเขียนร่าง การเขียนเพื่อการเรียน (Writing for learning) การเขียนเพื่อการเรียนจะครอบคลุมจุดมุ่งหมายทั้งหมดที่กล่าวมาแล้ว การเขียนเพื่อการเรียนเน้นที่เนื้อหาไม่ใช่ไวยากรณ์หรือรูปแบบ การเขียนแบบนี้ได้แก่ การเขียนเรื่อง เขียนตอบคำถาม เขียนย่อเรื่องที่อ่าน

สรุปได้ว่า การสอนทักษะการเขียนประกอบด้วย การกำหนดขอบเขตการเขียน การชี้แนะแนวทางให้เขียน และการเขียนแบบอิสระ ซึ่งในการสอนทักษะการเขียนในเบื้องต้นมีจุดมุ่งหมายคือ เขียนเพื่อเป็นการเสริมแรง เขียนเพื่อเป็นการฝึกฝน เขียนเพื่อเป็นการเลียนแบบ เขียนเพื่อการสื่อสาร เขียนเพื่อฝึกความคล่องแคล่ว และการเขียนเพื่อการเรียน

การประเมินผลการเรียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร

กรมวิชาการ (2546, หน้า 245-256) การจัดการเรียนการสอนภาษาตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร ผู้สอนเป็นผู้แสวงหาวิธีการสอน และเทคนิคการสอนภายในชั้นเรียนให้เกิดความรู้แบบผสมผสาน โดยคาดหวังว่านักเรียนจะต้องมีความรู้และทักษะทางภาษา โดยนำความรู้จากกระบวนการเรียนรู้ภาษา ตลอดจนกระบวนการต่าง ๆ มาผนวกเข้ากับความรู้ที่เกิดขึ้นภายในตน และสามารถใช้ภาษาตามสถานการณ์ต่าง ๆ ได้จริง ส่วนลักษณะภาษาที่นำมาประเมินควรเป็นภาษาที่ใช้ในสถานการณ์สื่อสารตามสภาพจริง คือ เป็นข้อความที่สมบูรณ์ในตนเอง เป็นภาษาที่เจ้าของภาษาใช้ มีความเป็นธรรมชาติอยู่ในบริบท ทั้งนี้ ต้องคำนึงถึงความสามารถและประสบการณ์ของนักเรียนด้วย ในการประเมินความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร ควรประเมินความสามารถในการสื่อความหมายจริง ๆ ไม่ควรแยกการใช้ภาษาออกจากสถานการณ์ และควรวัดให้ครอบคลุม นั่นคือ ต้องประเมินทั้งความรู้ ซึ่งหมายถึงเนื้อหาทางภาษา ประกอบด้วย เสียงคำศัพท์ โครงสร้างไวยากรณ์ ประเมินทั้งความสามารถหรือประสิทธิภาพ ซึ่งหมายถึงทักษะในการนำความรู้ไปใช้ การเลือกใช้ภาษาได้เหมาะสมสอดคล้องกับความคิดและสถานการณ์ และประเมินขอบเขตของการใช้ภาษา นั่นคือสมรรถภาพในการสื่อสาร ซึ่งหมายถึงทักษะการรู้จักปรับตนของนักเรียน ในสถานการณ์การสื่อสารสามารถแยกได้เป็น 4 สมรรถภาพย่อยดังนี้

1. สมรรถภาพทางภาษา (Linguistic competence) เป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงความสามารถในการใช้เนื้อหาภาษา ได้แก่ การแปลงเสียง การสร้างคำ
2. สมรรถภาพทางภาษาศาสตร์สังคมและวัฒนธรรม (Socio-linguistic and socio-cultural competence) เป็นความสามารถในการรู้จักใช้ภาษาตามวัฒนธรรมสังคม รู้จักปรับภาษาให้เหมาะสมกับบุคคลและกฎเกณฑ์ทางสังคมตามบทบาท และสถานการณ์ในการสื่อสาร
3. สมรรถภาพทางการเรียบเรียงถ้อยคำ (Discursive competence) เป็นความสามารถในการเรียบเรียงลำดับความคิดเชื่อมโยงข้อความเป็นหลักความรอง รายละเอียดตามบริบทไม่ว่าจะเป็นข้อความที่สื่อสารด้วยวาจาหรือลายลักษณ์อักษร
4. สมรรถภาพทางยุทธศาสตร์การสื่อสาร (Strategic competence) เป็นความสามารถในการใช้วิธีการทดแทนต่าง ๆ เพื่อดำเนินการสื่อสารให้ต่อเนื่อง เช่น การอธิบายคำด้วยท่าทางหรือด้วยการใช้ประโยคเทียบเคียง

ในการออกแบบการประเมินทักษะทางภาษาต้องกำหนดสิ่งที่ต้องการประเมินให้ชัดเจนตามสมรรถภาพในการสื่อสาร โดยอาจแยกเป็นประเด็นตามจุดประสงค์ในการประเมินดังนี้

1. ประเมินเนื้อหาทางภาษาหรือการใช้ภาษา

1.1 ถ้าต้องการประเมินเนื้อหาย่อย ๆ ที่เป็นองค์ประกอบของประโยค จะมุ่งวัดที่
ไวยากรณ์คำศัพท์ การออกเสียง

1.2 ถ้าต้องการประเมินวิธีการที่นักเรียนนำเอาองค์ประกอบเหล่านี้มารวมกัน
ในขณะที่ใช้ภาษา ต้องประเมินการใช้ภาษา

2. ประเมินสมรรถภาพทางภาษา

2.1 ถ้าต้องการประเมินการใช้ภาษาที่เหมาะสมกับบุคคลตามสถานภาพทางสังคม
จำเป็นต้องประเมินสมรรถภาพทางภาษาศาสตร์สังคมและวัฒนธรรม

2.2 ถ้าต้องการประเมินความสละสลวยในการลำดับความทางภาษา จำเป็นต้อง
ประเมินสมรรถภาพทางการเรียบเรียงถ้อยคำ

2.3 ถ้าต้องการประเมินวิธีการหาข้อมูลการแก้ปัญหาในการพูด จำเป็นต้องประเมิน
สมรรถภาพทางยุทธศาสตร์การสื่อสาร

3. ประเมินการเรียนรู้ภาษา

3.1 ความสามารถในการใช้พจนานุกรม

3.2 ความสามารถในการหาความหมายของคำที่ไม่รู้จัก

3.3 รู้จักใช้ภาษาในการถามเพื่อแสวงหาคำตอบ

4. ประเมินทักษะการเรียนรู้ทั่วไป

4.1 การทำงานร่วมกันในกลุ่ม

4.2 การรู้จักตนเองว่ารู้อะไรและยังจำเป็นต้องเรียนรู้อะไร

4.3 ยุทธศาสตร์ในการหาข้อมูลที่ไม่รู้

4.4 การปฏิบัติตามคำสั่ง

ในการทดสอบเกณฑ์การประเมิน (Scoring rubrics) โดยทั่วไปมีองค์ประกอบ 2 ส่วน คือ

1. เกณฑ์ (Criteria) หรือแนวทางต่าง ๆ ที่นำมาใช้ในการพิจารณา เช่น ความถูกต้อง
การใช้ภาษา ความคล่องแคล่ว ความคิดสร้างสรรค์ ฯลฯ

2. คำอธิบาย (Rubrics) ถึงระดับคุณภาพของแต่ละแนวทางหรือเกณฑ์ ว่ามีความสำเร็จ
อยู่ในระดับใดจึงจะได้ตามเกณฑ์

รูปแบบของการประเมิน จำแนกเป็น 2 ประเภทดังนี้

1. เกณฑ์การประเมินแบบภาพรวม (Holistic rating scales) เป็นแนวทางในการให้คะแนน
โดยพิจารณาจากภาพรวมของผลงาน โดยนำองค์ประกอบสำคัญที่บ่งบอกถึงผลงานที่คาดหวัง
มาจัดทำเป็นรายการ ระบุคำอธิบายที่บรรยายลักษณะของเกณฑ์ในแต่ละรายการเรียงร้อยต่อกันเป็น
ภาพรวมที่แสดงถึงคุณภาพ มองเห็นรูปธรรมที่ชัดเจน ในแต่ละระดับกำหนดเป็นเพียงคะแนนเดียว

สำหรับงานหรือการปฏิบัตินั้น ๆ เหมาะที่จะนำมาใช้ในการประเมินทักษะการเขียน ทักษะการพูด เช่น ในการประเมินการใช้ภาษาสำหรับการเขียนตอบแบบไม่จำกัดองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ การเลือกใช้คำศัพท์ การสื่อความ ความต่อเนื่อง ความเชื่อมโยง ความหมายวรรคตอน ฯลฯ กล่าวคือ สามารถตรวจสอบความสามารถในการสื่อความ ความต่อเนื่องของแนวคิด ความคิดสร้างสรรค์ และความสละสลวยของภาษาได้

2. เกณฑ์การประเมินแบบแยกส่วน (Analytic rating scales) คือแนวทางการให้คะแนน โดยพิจารณาจากแต่ละส่วนของงานที่มีลักษณะการตอบที่จำกัด ซึ่งแต่ละส่วนจะต้องกำหนด แนวทางการให้คะแนนโดยมีค่านิยาม หรือคำอธิบายลักษณะของงานในส่วนนั้น ๆ ในแต่ละระดับ ให้ชัดเจน กล่าวคือ กำหนดการพิจารณาเป็นประเด็นต่าง ๆ แยกกันในงานชิ้นเดียว ซึ่งผู้สอน จะสามารถเปรียบเทียบงานนั้นได้โดยตรงกับเกณฑ์ที่กำหนด และส่วนใหญ่จะพิจารณาไม่เกิน 4 ด้าน

แนวทางในการสร้างเกณฑ์การประเมินทางภาษา

แนวทางที่จะนำมาใช้สร้างเกณฑ์ในการพิจารณาคำตอบที่แสดงความสามารถทางภาษา ของนักเรียน ควรกำหนดให้ครอบคลุมความสามารถที่ต้องการวัด และให้เหมาะสมกับศักยภาพของ นักเรียน เช่น ความถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ และ โครงสร้าง ความสละสลวยของภาษา สื่อความได้ ครอบคลุมประเด็นที่ต้องการ (คำสั่ง) ใช้ภาษาที่ท้าทายความสามารถ เป็นต้น จากนั้นจึงนำหัวข้อ หรือแนวทางในการพิจารณานั้นมากำหนดเป็นคำอธิบายหรือบรรยายคุณภาพ กำหนดเป็นเกณฑ์ การให้คะแนน แนวทางหรือหัวข้อสำหรับการประเมินทางภาษาควรพิจารณาเป็น 4 แนวทาง ดังนี้

1. เกณฑ์การปฏิบัติ (Pragmatic criteria) ประเด็นที่ควรนำพิจารณา ได้แก่ การปฏิบัติตน ของนักเรียนที่แสดงออกถึงความสามารถทางภาษา เช่น การวาดภาพตามคำสั่งที่ได้ฟังหรืออ่าน หรืออาจจะเป็นการใช้ภาษาเพื่อสื่อความถึงสิ่งที่เขาควรปฏิบัติ เช่น ใช้ภาษาเขียนลำดับขั้นตอน การทำงานของตนเองได้

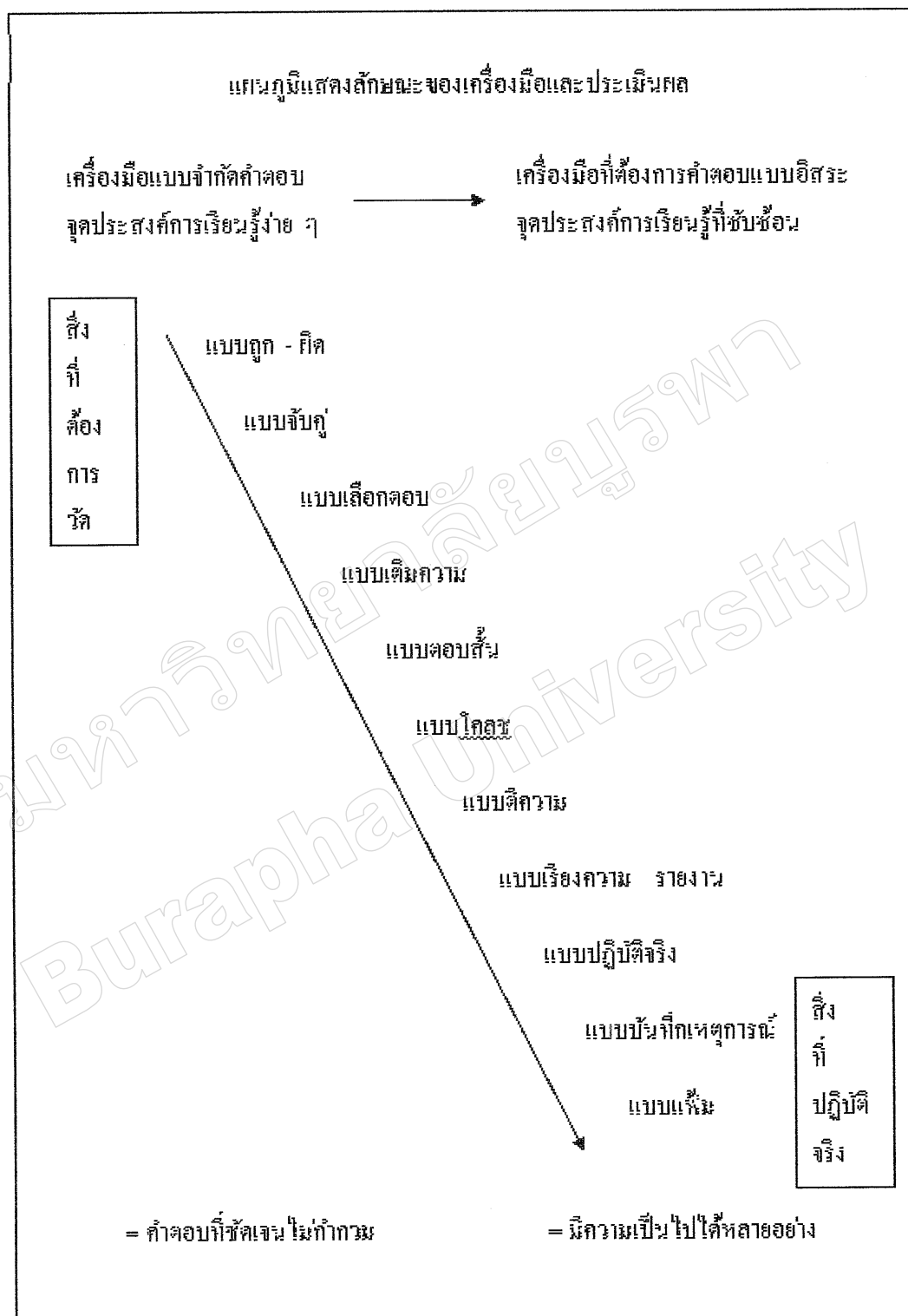
2. เกณฑ์ทางภาษา (Linguistic criteria) ควรให้ครอบคลุมทั้งการใช้คำศัพท์ (Lexicon) รูปแบบประโยค (Syntax) ความถูกต้องในการออกเสียงสำหรับการพูด (Phonology) และ การเรียบเรียงคำในประโยค (Morphology)

3. เกณฑ์ทางวัฒนธรรม (Cultural criteria) ต้องคำนึงถึงขนบธรรมเนียมประเพณีและ แนวปฏิบัติอันเป็นวัฒนธรรมที่แสดงออกทางภาษา เช่น การต้อนรับ การขอบคุณ ขอโทษหรือ ระดับภาษา เป็นต้น

4. เกณฑ์ด้านยุทธศาสตร์การสื่อสาร (Strategic criteria) ควรพิจารณายุทธศาสตร์ของผู้สอนที่จะทำให้การสื่อสารสามารถดำเนินไปได้อย่างราบรื่น เกิดความเข้าใจกันตามจุดมุ่งหมาย

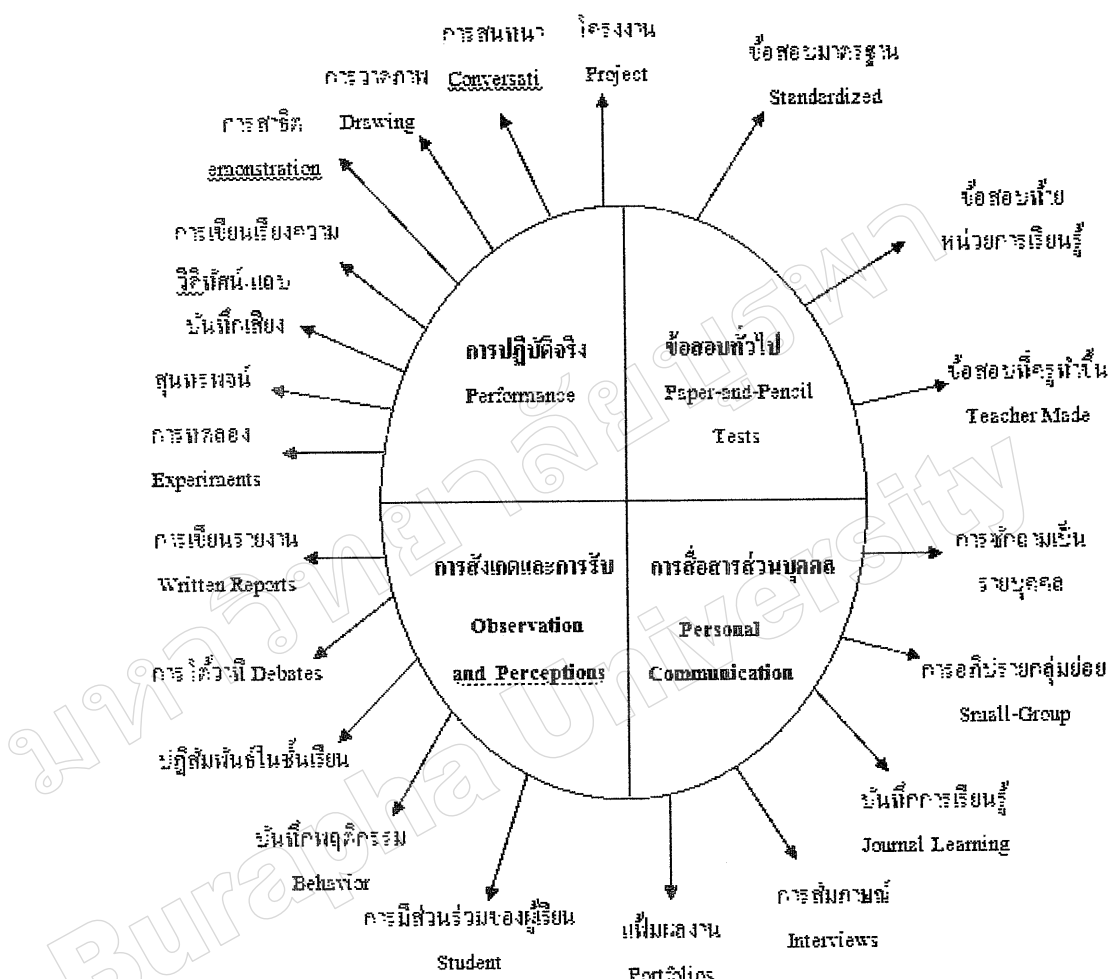
ยุทธศาสตร์ต่าง ๆ เหล่านี้ ได้แก่ น้ำเสียง ภาษาท่าทาง การใช้ภาษาเทียบเคียง ภาษาที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว สภาวะทางอารมณ์ เป็นต้น

การประเมินผลการเรียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ผู้สอนสามารถเลือกใช้เทคนิคการประเมินทางภาษาหลาย ๆ รูปแบบ ในการรวบรวมข้อมูลความสามารถของนักเรียนที่สอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวังแตกต่างกันไปตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่จัดลำดับตามลักษณะความยากง่าย จากแบบจำกัดคำตอบไปสู่แบบที่สามารถตอบได้อย่างอิสระตามลักษณะของเครื่องมือที่ต้องกำหนดไปในทิศทางเดียวกัน ดังแผนภูมิที่ปรับจากคริสติน (Christine, 1991 อ้างถึงใน กรมวิชาการ, 2546, หน้า 246-248)

ภาพที่ 3 แผนภูมิแสดงลักษณะของเครื่องมือวัดและประเมินผล (Christine, 1991 อ้างถึงใน
กรมวิชาการ, 2546, หน้า 246)

จากลักษณะของข้อทดสอบแบบต่าง ๆ ดังที่ได้กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปเป็นลักษณะการประเมินผลทางภาษาได้ 4 ประเภทใหญ่ ๆ เสนอเป็นแผนภูมิการประเมินผลทางภาษาได้ ดังนี้

ภาพที่ 4 แผนภูมิแสดงผลการประเมินทางภาษา (กรมวิชาการ, 2546, หน้า 248)

แนวคิดในการประเมินผลทางภาษาขณะนี้ จะไม่ได้นำมาใช้เพื่อเป็นการเปรียบเทียบหรือจัดลำดับนักเรียน เช่น การใช้แบบทดสอบมาตรฐาน แต่เป็นการประเมินในลักษณะที่เป็นแนวทางที่จะให้มีการเปรียบเทียบความพยายามของนักเรียนกับรูปแบบของความดีเยี่ยมต่าง ๆ ที่มีความเหมาะสม และพยายามที่จะทำให้การให้ระดับผลการเรียนมีความเป็นปรนัยมากขึ้น แต่ยังคงมีความเป็นอัตนัยในการดำเนินการ โดยอาศัยเกณฑ์ที่ได้ถูกสร้างขึ้นมาเพื่อชี้ให้เป็นรูปแบบการปฏิบัติงานที่ดีเยี่ยม ปานกลาง หรือไม่อาจยอมรับ ได้นักเรียนจะต้องศึกษาเกณฑ์ดังกล่าวก่อนที่จะลงมือปฏิบัติตามภาระงานที่ได้รับมอบหมาย หรือนำไปตรวจสอบและประเมินการทำงาน ทั้งของตนเองและเพื่อนร่วมชั้น

ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

กู๊ด (Good, 1973, p. 103) ได้ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในสถานศึกษา โดยปกติวัดจากคะแนนที่ผู้สอนเป็นผู้ให้จากแบบทดสอบ หรืออาจรวมทั้งคะแนนที่ผู้สอนเป็นผู้ให้ และคะแนนที่ได้จากแบบทดสอบ

ภพ เลหาไพบูลย์ (2542, หน้า 329) ได้ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกถึงความสามารถในการกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้ จากที่ไม่เคยกระทำ หรือเคยกระทำได้น้อยก่อนที่จะมีการเรียนการสอน ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่มีการวัดได้

สนทยา เขมวรัตน์ (2542, หน้า 6) ได้ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความรู้หรือความสามารถของบุคคลที่ได้จากการเรียนรู้และความสามารถ โดยสามารถนำไปใช้ในการแก้ปัญหาหรือศึกษาต่อเนื่องได้ ซึ่งผลสัมฤทธิ์ในการเรียนสามารถวัดได้ด้วย แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทั่วไป

อัมเรศ เนตาสีธิ (2545, หน้า 19) ได้กล่าวไว้ว่า ผลสัมฤทธิ์ในการเรียนเป็นวิธีการหนึ่ง ที่แสดงให้เห็นถึงความสามารถทางความฉลาดทางเชาว์ปัญญาของบุคคล เด็กที่มีความฉลาดทางเชาว์ปัญญาคือ ส่วนใหญ่แล้วย่อมมีผลการเรียนที่ดีด้วย เนื่องจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีสาเหตุจากการทดสอบบุคคลในด้านความรู้ ทักษะ และศักยภาพของสมองด้านต่าง ๆ แต่ในบางครั้งเด็กที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำก็ไม่ได้มีความฉลาดทางเชาว์ปัญญาดำ การที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำนั้น อาจมีสาเหตุจากสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวเด็ก ซึ่งเป็นอุปสรรคขัดขวางการเรียนรู้ เช่น ความวิตกกังวล ความเบื่อหน่าย หรือความเครียดจากทางบ้าน ขาดการเอาใจใส่จากผู้ปกครอง เนื่องจากพ่อแม่แยกทางกัน ขาดความรับผิดชอบในการเรียน เนื่องจากทางบ้านตามใจมาก เป็นต้น

วิบูลศรี กิ่งแก้ว (2552, หน้า 35) กล่าวว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นความสามารถของบุคคล อันเกิดจากการเรียนรู้ แล้วเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ซึ่งประสบการณ์การเรียนรู้เกิดจากการฝึกอบรมหรือจากการสอน การวัดผลสัมฤทธิ์จึงเป็นการตรวจสอบระดับความสามารถ หรือความสัมฤทธิ์ของบุคคลว่าเรียนรู้เท่าไร มีความสามารถชนิดใด ซึ่งสามารถวัดได้ 2 แบบ ตามจุดมุ่งหมายและลักษณะวิชาที่สอน ดังนี้

1. การวัดด้วยการปฏิบัติ เป็นการตรวจสอบระดับความสามารถในการปฏิบัติหรือทักษะของนักเรียน โดยนักเรียนได้แสดงความสามารถดังกล่าวในรูปการกระทำจริงให้ออกมาเป็นผลงาน
2. การวัดด้านเนื้อหา เป็นการตรวจสอบความสามารถเกี่ยวกับเนื้อหาวิชา อันเป็นประสบการณ์การเรียนรู้ของนักเรียน รวมถึงการตรวจสอบความสามารถในด้านต่าง ๆ สามารถวัดได้โดยใช้ข้อสอบวัดผลสัมฤทธิ์

องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

การที่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนจะอยู่ในเกณฑ์ดีได้ จำเป็นจะต้องมีองค์ประกอบหลายอย่างประกอบ เช่น ความพร้อมของนักเรียน ผู้สอน สัมพันธภาพระหว่างผู้สอนและนักเรียน รวมทั้งสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัว องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีดังนี้ (อัมเรศ เนตาสิริ, 2545, หน้า 22)

1. คุณลักษณะของนักเรียน ได้แก่ ความพร้อมด้านสมอง ความพร้อมด้านสติปัญญา ความพร้อมด้านร่างกาย และความพร้อมด้านทักษะของร่างกาย คุณลักษณะทางจิตใจ ได้แก่ ความสนใจ ความเข้าใจตนเอง
 2. คุณลักษณะของผู้สอน ได้แก่ สติปัญญา ความรู้ในวิชาที่สอน การพัฒนาความรู้ ทักษะร่างกาย และคุณลักษณะทางจิตใจ สุขภาพ
 3. พฤติกรรมระหว่างผู้สอนกับนักเรียน ได้แก่ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินการสอนทั้งหลาย ได้แก่ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ความคิด
 4. คุณลักษณะของกลุ่ม ได้แก่ โครงสร้าง เจตคติ ความสามัคคี และการเป็นผู้นำ
 5. คุณลักษณะของพฤติกรรมเฉพาะตัว ได้แก่ การตอบสนอง เครื่องมือ และอุปกรณ์
- การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษ**
- การวัดผลสัมฤทธิ์ในการเรียนภาษาอังกฤษนั้นจะแบ่งวิธีการวัดผลสัมฤทธิ์ออกตามทักษะทั้ง 4 ด้าน ของการสื่อสาร คือ การฟัง การพูด การอ่านและการเขียน ดังนี้
- การฟัง** ตามธรรมชาติการใช้ภาษานั้น ทักษะการฟังและทักษะการพูดเป็นทักษะที่ใช้คู่กัน ฉะนั้น การแยกแบบทดสอบการฟังออกจากทักษะการพูดจึงดูเป็นการฝืนธรรมชาติ แต่อย่างไรก็ตาม ผู้ฟังมีโอกาสที่จะใช้ทักษะการฟังเพียงอย่างเดียว เช่น การฟังวิทยุ การฟังคำบรรยาย การฟังประกาศต่าง ๆ เป็นต้น และเนื่องจากทักษะการฟังเป็นทักษะรับสาร เช่นเดียวกับทักษะการอ่าน การสร้างแบบทดสอบของทั้งสองทักษะนี้จึงมีความคล้ายคลึงกัน (กรมวิชาการ, 2545 ข, หน้า 71-73)

ประเภทของแบบทดสอบการฟัง

1. แบบเลือกตอบ (Multiple choice, True/ False)
2. การตอบคำถามแบบสั้น ๆ (Short answer)
3. การถ่ายโอนข้อมูลที่ได้จากการฟังในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การเติมคำหรือข้อมูลในแผนภูมิรูปภาพ การเติมคำลงในแบบฟอร์ม การลากเส้นแสดงทิศทางที่ได้จากการฟัง เป็นต้น
4. การจดบันทึกข้อความ (Note-taking)
5. การเขียนตามคำบอกเฉพาะบางส่วนหรือเฉพาะคำที่เว้นไว้ (Partial or cloze dictation)

ระดับความสามารถในการฟังมีดังนี้

1. ระดับกลไก

- 1.1 สามารถฟังคำแล้วบอกความแตกต่างและความเหมือนกันของคำที่ได้ยิน
- 1.2 สามารถฟังประโยคแล้วเลือกประโยคที่ตรงกับประโยคที่ได้ยิน
- 1.3 สามารถฟังคำแล้วเลือกคำที่มีเสียงสระพ้องกับคำที่ได้ยินคำแรก
- 1.4 สามารถฟังประโยคแล้วบอกระดับเสียงสูงต่ำในประโยคที่ได้ยิน
- 1.5 สามารถฟังคำแล้วบอกเสียงเน้นหนักในคำที่ได้ยิน
- 1.6 สามารถฟังเสียงคำศัพท์ 1 ชุด ประมาณ 5-10 คำ แล้วให้นักเรียนเลือกว่าคำใด

เป็นภาษาอังกฤษ คำใดไม่ใช่ภาษาอังกฤษ

2. ระดับความรู้

- 2.1 สามารถฟังคำสั่งแล้วปฏิบัติตามได้ เช่น บอกทิศทางแล้วลากเส้นแสดงการเดินทางได้
- 2.2 สามารถฟังคำแล้วเลือกภาพตรงกับคำที่ได้ยิน
- 2.3 สามารถฟังประโยคแล้วเลือกภาพตรงกับประโยคที่ได้ยิน
- 2.4 สามารถฟังประโยคแล้วเลือกคำที่ได้ยินที่มีความหมายอยู่ในกลุ่มเดียวกันได้
- 2.5 สามารถฟังประโยคที่ได้ยินแล้วเลือกประโยคที่มีความหมายเช่นเดียวกับประโยคที่ได้ยิน

3. ระดับการถ่ายโอน

- 3.1 สามารถฟังประโยคเกี่ยวกับเวลาแล้วตอบคำถามได้
- 3.2 สามารถฟังคำถามแล้วเลือกคำตอบที่เหมาะสม
- 3.3 สามารถฟังประโยคแล้วเลือกคำที่เหมาะสมทั้งที่เดิมลงในประโยคที่ได้ยิน
- 3.4 สามารถฟังคำสั่งแล้ววาดภาพตามคำสั่งได้
- 3.5 สามารถฟังประโยคแล้วตอบคำถามได้ถูกต้อง

4. ระดับสื่อสาร

- 4.1 สามารถฟังเพลงแล้วตอบคำถามเกี่ยวกับใจความสำคัญได้
- 4.2 สามารถฟังบทสนทนาแล้วสรุปเรื่องได้
- 4.3 สามารถฟังข้อความแล้วตอบคำถามสั้น ๆ ได้
- 4.4 สามารถฟังข้อความแล้วเลือกภาพตามลำดับเหตุการณ์ได้
- 4.5 สามารถฟังบทสนทนาแล้วตอบคำถามเกี่ยวกับรายละเอียดการสนทนาได้